

Bijlage 1

Afbeeldingen

Hoofstuk 1

Afbeelding 1

Jan Lievens en Jan Davidsz de Heem,
Vanitasstilleven, c. 1627, olieverf op paneel,
91 x 120 cm, Het Rijkmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 2

Adriaen Brouwer, *De Rokers*, c. 1637, olieverf
op paneel, 46.4 x 36.8 cm, Metropolitan
Museum of Art, New York.

Afbeelding 3

Jan Lievens, *Portret van Adriaen Brouwer*, c. 1635 – 1637, tekening met zwart krijt en inkt, 22,1 x 18,5 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Afbeelding 4

Jan Lievens, *Portret van Jan Davidsz de Heem*, c. 1635 – 1639, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, bewaarplaats niet teruggevonden.

Afbeelding 5

Jan Lievens, *Portret van Daniël Seghers*, c. 1635 – 1644, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Afbeelding 6

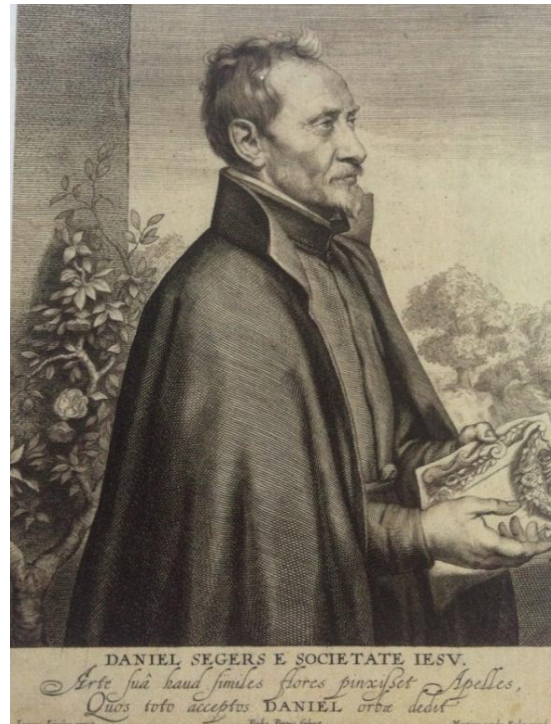
Jan Lievens, *Portret van Jacques Gaultier*, c. 1632 – 1635, Ets, gravure en droge naald, 26,5 x 20,2 cm, staat 3 (van 5), Museum of Fine Arts, Boston.

Afbeelding 7

Jan Lievens, *Portret van Hiëronymus de Bran*,
c. 1640, tekening met zwart krijt, 22,7 x 17,0
cm,
The British Museum, Londen.

Afbeelding 8

Paulus Pontius naar Jan Lievens, *Portret van Daniël Seghers*, c. 1635 – 1644, ets staat 2 (van 2), afmetingen niet teruggevonden, The National Gallery of Art, Washington.

Afbeelding 9

Paulus Pontius naar Jan Lievens, *Portret van Jan Davidsz de Heem*, c. 1635 – 1640, gravure, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Afbeelding 10

Hans van de Wijngaerde naar Jan Lievens, *Portret van Lucas Vorsterman*, c. 1635 – 1639, ets, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Afbeelding 11

Jan Lievens, *De Visitatie*, c. 1638-40, olieverf op doek, 280 × 198 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Afbeelding 12

Jan Lievens, *De grootmoedigheid van Scipio*, c. 1639, olieverf op paneel, 188 x 237 cm, Het stadhuis in Leiden (origineel verloren gegaan in 1929).

Afbeelding 13

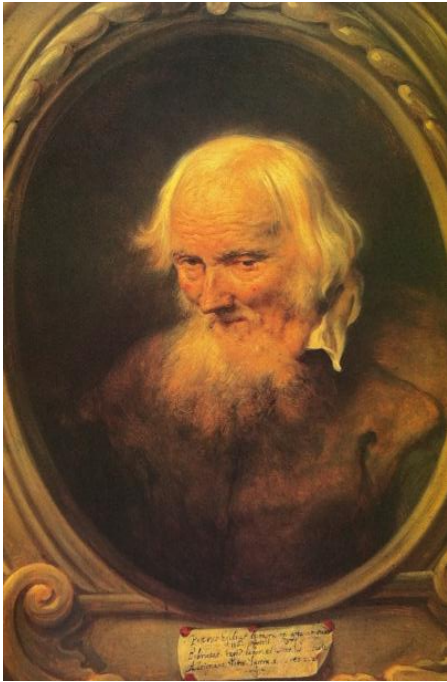
Jan Lievens, *Portret van Constantijn Huygens*, c. 1639, tekening met zwart krijt met pen en bruine inkt, 23,8 x 17,4 cm, The British Museum, Londen.

Afbeelding 14

Jan Lievens, *Daniël Heinsius*, c. 1639 – 40, ets staat 3 (van 4), 26,3 x 20,3 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 15

Jan Lievens, *Portret van Petrus Egidius de Morillon*, c. 1637, kleur op paneel, 83,5 x 59 cm, Museum voor Schone Kunsten, Budapest.

Afbeelding 16

Jan Lievens, *Portret Thomas Howard, graaf van Arundel*, c. 1643, tekening met zwart en rood krijt, 18 x 14 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Hoofdstuk 2

Afbeelding 17

Jan Lievens, *Venus en Adonis bij maanlicht*, 1635 – 1640, olieverf op paneel, afmetingen niet teruggevonden, bruikleen uit anonieme privé collectie.

Afbeelding 18

Jan Lievens, *Berglandschap met gebouw*, c. 1651, olieverf op paneel, 35 x 48 cm, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam.

Afbeelding 19

Jan Lievens, *Job op de mestvaalt*, c. 1631, olieverf op doek, 171,5 x 148,6 cm, National Gallery of Canada, Ottawa.

Afbeelding 20

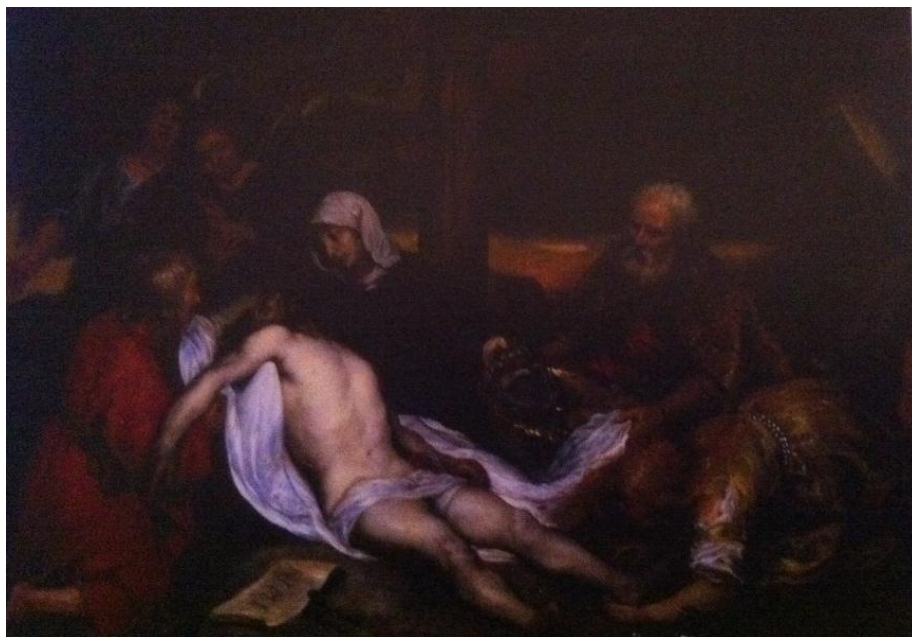
Jan Lievens, *De bewening van Christus*, c. 1640, olieverf op paneel, 141 x 216 cm, Bayerisches Staatsgemäldesammlungen, Munich, Alte Pinakothek.

Afbeelding 21

Antonie van Dyck, *De bewening van Christus*, 1636, olieverf op doek, 45,3 x 8,19 cm, Het Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afbeelding 22

Modello van de Bewening van Christus, c. 1640, olieverf op paneel, 39 x 54 cm, Charles Roelofs, Amsterdam.

Afbeelding 23

Antonie van Dyck, *Pietà*, 1634, olieverf op doek, 225 x 303 cm, Het Museum voor schone kunsten, Antwerpen.

Afbeelding 24

Andries Colijns de Nole, *Maria met Kind*, c. 1635 – 1638, materiaal en afmetingen niet teruggevonden, Houtkappel van de St. Caroluskerk te Antwerpen.

Afbeelding 25

Cornelis Schut, *De Heilige familie met de heiligen Elisabeth, Johannes de Doper en Engelen*, c. 1635 – 1540, olieverf op doek, afmetingen niet teruggevonden, Sint-Carlos Borromeuskerk, MariaKapel, Antwerpen.

Afbeelding 26

Peter Paul Rubens, *De Kruisafname*, c. 1612-14, olieverf op paneel, 320 × 420,5 cm, De kathedraal, Antwerpen.

Afbeelding 27

Jacob Jordaens, *De visitatie*, 1641 - 1642, olieverf op doek, 287 x 189,5 cm, Musée des Beaux-Arts, de Lyon.

Afbeelding 28

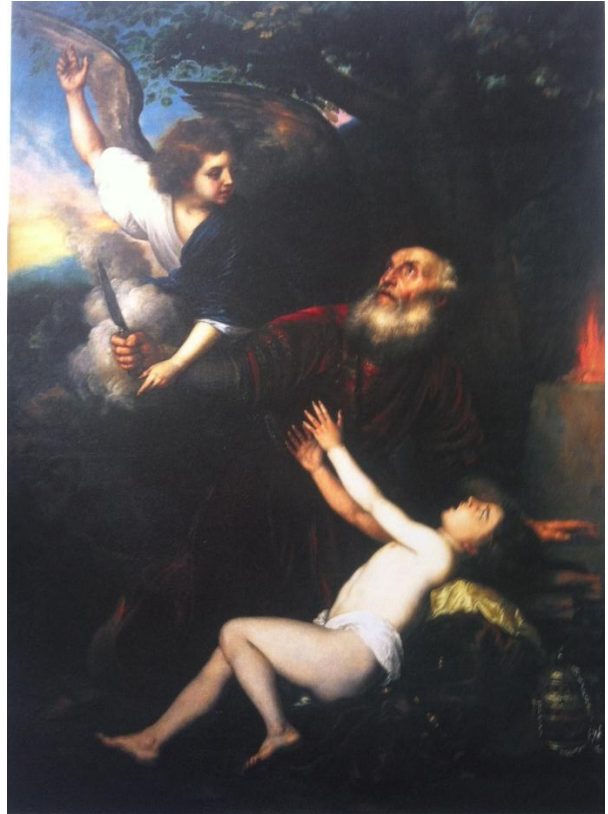
Jan Lievens, *Abraham en Izaäk offeren het lam*, c. 1636, materiaal niet teruggevonden, 33 x 39 cm, The Castle Howard, North Yorkshire.

Afbeelding 29

Jan Lievens, *Abraham en Izaak offeren het lam*, c. 1637, olieverf op doek, 180 × 136 cm, Herzog Anton Ulrich Museum, Braunschweig.

Afbeelding 30

Jan Lievens, *Het offer van Izaak*, c. 1640 – 1643, olieverf op doek, 234,4 x 174,3 cm, Collection Joseph en Lieve Guttman, Verenigde Staten.

Afbeelding 31

Rembrandt van Rijn, *Het offer van Izaäk*, c. 1635, olieverf op doek, 193,5 x 132,8 cm, Museum de Hermitage, St. Petersburg.

Afbeelding 32

Anthony van Dyck, *De extase van Sint-Augustinus*, c. 1628, olieverf op doek, 389 x 222cm, Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afbeelding 33

Titiaan, *Europa*, c. 1560 – 1562, olieverf op doek, 178 x 205 cm, Isabella Stewart Gardner Museum.

Afbeelding 34

Anthonie van Dyck, *De grootmoedigheid van Scipio*, c. 1617 – 1618, olieverf op doek, 183 x 232,5 cm, Christ Church Picture Gallery, Oxford.

Afbeelding 35

Jan Lievens, *Maagd en kind met een peer*, c. 1635 – 1638, ets, gravure en droge naald, staat 4 (van 6), 26,9 x 20.2 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Afbeelding 36

Jan Lievens, *De vondst van Erichthonius*, c.1639, olieverf op doek, 170 x 152 cm, voormalig Kunstmuseum, Emden (zoekgeraakt).

Afbeelding 37

Peter Paul Rubens, *De Vondst van Erichthonius*, c. 1616, olieverf op doek, 218 x 317 cm, The Liechtenstein Museum, Vienna.

Afbeelding 38

Jacob Jordaens, *De Vondst van Erichthonius*, c. 1617, olieverf op doek, 172 x 283 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afbeelding 39

Jacob Jordaens, *De Vondst van Erichthonius*, c. 1639, olieverf op doek, 150 x 160 cm, Kunsthistorisches Museum, Wenen.

Afbeelding 40

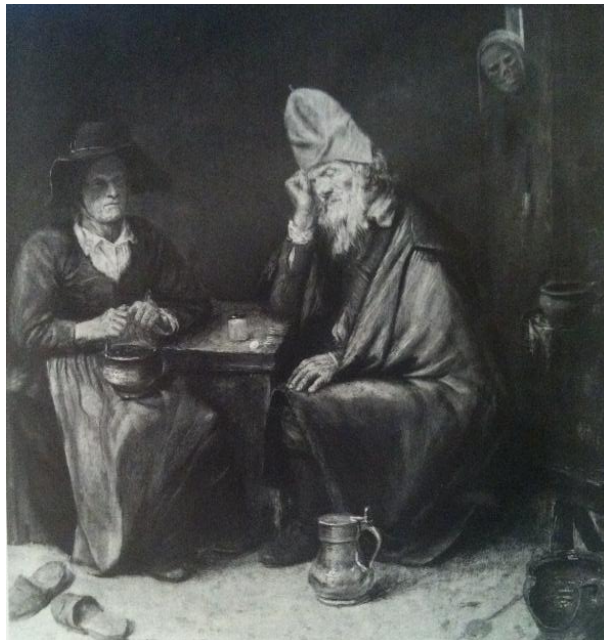
Jan Lievens, *Mozes vertrapt de Farao's kroon*, c. 1639, olieverf op doek, 114 x 175 cm, Palais des Beaux-Arts, Lille, (omstreeks 1929 verloren gegaan).

Afbeelding 41

Jan Lievens, *Jacob ontvangt Jozefs bebloede jas*, c. 1639 – 40, olieverf op doek, 55 x 73 cm, Collection Joseph en Lieve Guttman, Verenigde Staten.

Afbeelding 42

Joos van Craesbeeck, *Oud paar en de dood*, c. 1636, olieverf op doek/paneel, 27 x 25 cm, huidige bewaarplaats niet teruggevonden.

Afbeelding 43

Jan Lievens, *Een hebzuchtig stel verrast door de dood*, c. 1638, olieverf op paneel, 67 x 85 cm, Privé collectie.

Afbeelding 44

Jan Lievens, *Twistende kaartspelers en de Dood*, c. 1638, ets staat 2 (van 3), 20,4 x 26,8 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Afbeelding 45

Jan Lievens, *Twistende kaartspelers en de dood*, c. 1638, olieverf op paneel, 60 x 79 cm, Privé collectie.

Afbeelding 46

Jan Lievens, *Jongen die bellen blaast*, c. 1628, olieverf op paneel, afmetingen niet teruggevonden, kunsthandel Eduard Plietzsch, Berlijn.

Afbeelding 47

Hans Holbein, *De dans voor de dood*, c. 1538, houtsnede, 6.5 x 4.8 cm, bewaarplaats niet teruggevonden.

Afbeelding 48

Jan Lievens, *Gezicht op Londen met de Westminster*, c. 1633 – 1635, tekening met pen en bruine inkt met grijs-bruine was, 21,8 x 37,3 cm, House of Lords, Londen.

Afbeelding 49

Jan Lievens en figuren door David Teniers II, *Landschap met boeren*, c. 1638, olieverf op doek, 75 x 154 cm, The Kremer Collectie, Washington.

Afbeelding 50

Jan Lievens en figuren van David Teniers II, *Rivierlandschap met visserman*, c. 1638, olieverf op paneel, afmetingen onbekend, Privé collectie.

Afbeelding 51

Adriaen Brouwer, *Duinlandschap bij maanlicht*, c. 1635-1637, olieverf op paneel, 25 x 34 cm, Staatliche Museum, Gemäldegalerie, Berlijn.

Afbeelding 52

Peter Paul Rubens, *Landschap met maan en sterren*, 1637-38, olieverf op paneel, 64 x 90 cm, Courtauld Institute Galleries Princess Gate Collection, Londen.

Afbeelding 53

Jan Lievens in samenwerking met Jan van der Hecke, *Landschap met bloemen*, c. 1642-1644, materiaal niet teruggevonden, 66 x 102 cm, Duke of Sutherland, Schotland.

Afbeelding 54

Jan Lievens in samenwerking met Jan van der Hecke, *Portret van een jongen met baret en mantel in een bloemenkrans*, c. 1642 – 1644, materiaal niet teruggevonden, 50 x 46 cm, Kunsthistorisch Museum, Wenen.

Afbeelding 55

David Teniers II, *Familieconcert op een terras*, c. 1643-44, olieverf op doek, 41,5 × 35 cm, Privé collectie, Engeland.

Afbeelding 56

Peter Paul Rubens, *Venus en Adonis*, c. 1635 - 1640, olieverf op doek, 197.5 x 242.9 cm, The Metropolitan Museum of Art, New York.

Afbeelding 57

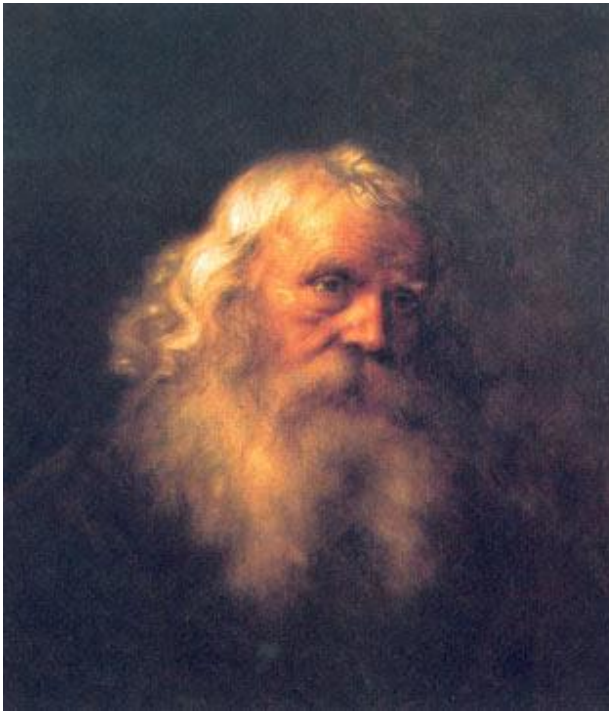
Jan Lievens, *Avondlandschap*, begin 1640, olieverf op paneel, 28 x 48 cm, Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz, Berlijn.

Afbeelding 58

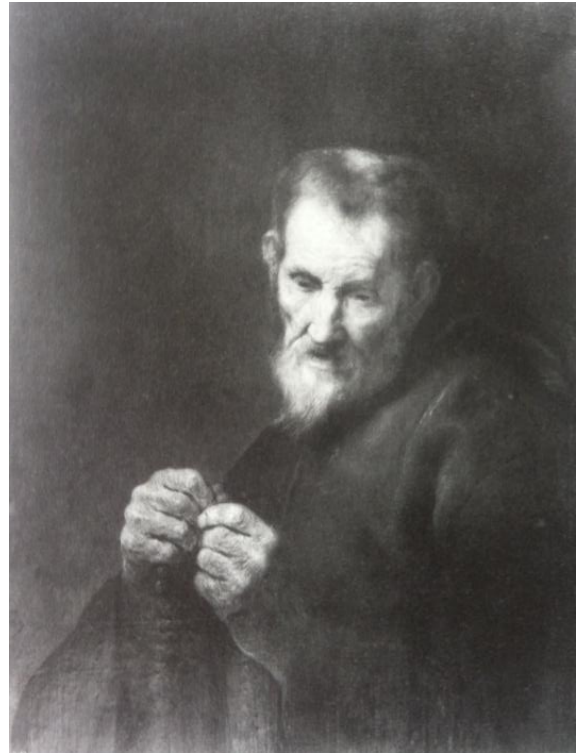
Jan Lievens en figuren door David Teniers II, *Landschap met boeren (detail)*, c. 1638, olieverf op doek, 75 x 154 cm, The Kremer Collection, Washington.

Afbeelding 59

Jan Lievens, *Het hoofd van een oude man*, c. 1640, olieverf op doek, 762 x 625 cm, New Orleans Museum of Art.

Afbeelding 60

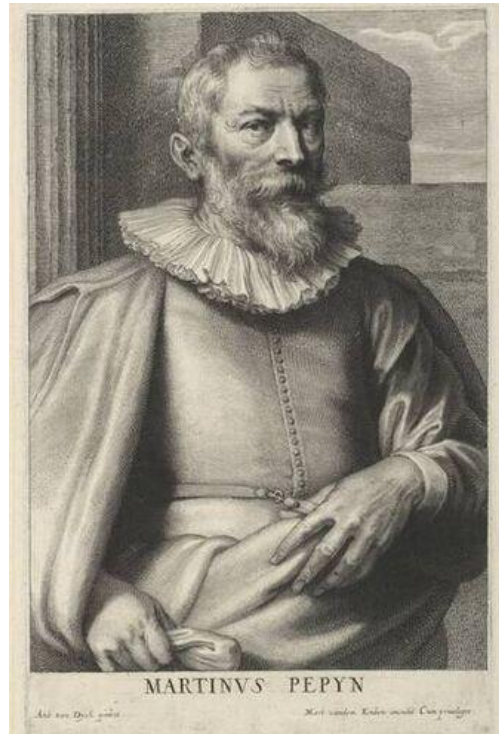
Jan Lievens, *Biddende monnik met capuchon*, c. 1629, olieverf op paneel 96,5 x 86,5 cm, Privé collectie.

Afbeelding 61

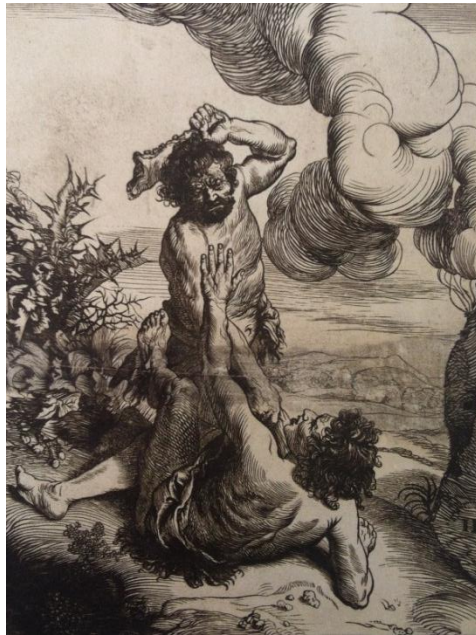
Jan Lievens, *Boslandschap met een vijver*, begin 1640, tekening met pen met bruine inkt over zwart krijt, 21,8 x 35,5 cm, Abrams Collection, Boston Massachusetts, in bruikleen van Frogg Art Museum, Harvard University.

Afbeelding 62

Schelte à Bolswert naar Antonie van Dyck, *Portret van Maarten Pepyn*, c. 1630 – 1640, ets staat 1 (van 1), 22,4 x 15,5 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Afbeelding 63

Jan Lievens, *Kain doodt Abel*, c. 1640 – 1644, Houtsnede, staat 1 (van 1), 41,6 x 31,8 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 64

Christoffer Jegher naar Peter Paul Rubens, *Hercules verslaat woede en onenigheid*, c. 1633 – 1644, houtsnede staat 1 (van 2), 60,3 x 35,8 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afbeelding 65

Jan Lievens, *Buste van een man met baard*, c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 van 1, afmetingen niet teruggevonden, Museum Albertina, Vienna.

Afbeelding 66

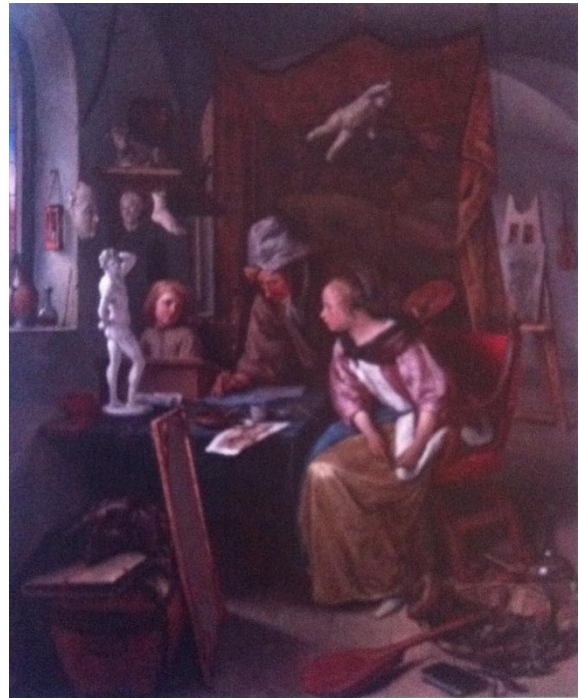
Giuseppe Porta Salviati naar Titaan, *Portret van Francesco Marcolini*, c. 1540, 11,3 x 8,8 cm, Columbia University Libraries, New York.

Afbeelding 67

Jan Lievens, *Een buste van een man van voren*, c. 1640 – 1644, clair-obscur houtsnede, staat 1 van 1 met inkt, 17,3 x 13 cm, Museum of Fine Arts, Boston.

Afbeelding 68

Jan Steen, *De tekenles*, c. 1662 – 1664, olieverf op doek, afmetingen niet teruggevonden, Privécollectie.

Afbeelding 69

Jan Lievens, *Landschap met een groep bomen*, c. 1640, houtsnede met was, staat 1 van 1, 24 x 15 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Hoofdstuk 3

Afbeelding 70

Jan Lievens, *De aanbidding van de koningen*, c. 1644, olieverf op doek, 97,2 cm x 81, 2 cm, Agnes Etherington Art Centre, Kingston.

Afbeelding 71

Peter Paul Rubens, *De aanbidding van der Wijzen*, c. 1624, olieverf op paneel, 447 × 336 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Afbeelding 72

Rembrandt van Rijn, *De verrezen Christus verschijnt als hovenier aan Maria Magdalena*, na 1638, olieverf op paneel, 62 x 51 cm, Rijksdienst Beeldende Kunst, Den Haag.

Afbeelding 73

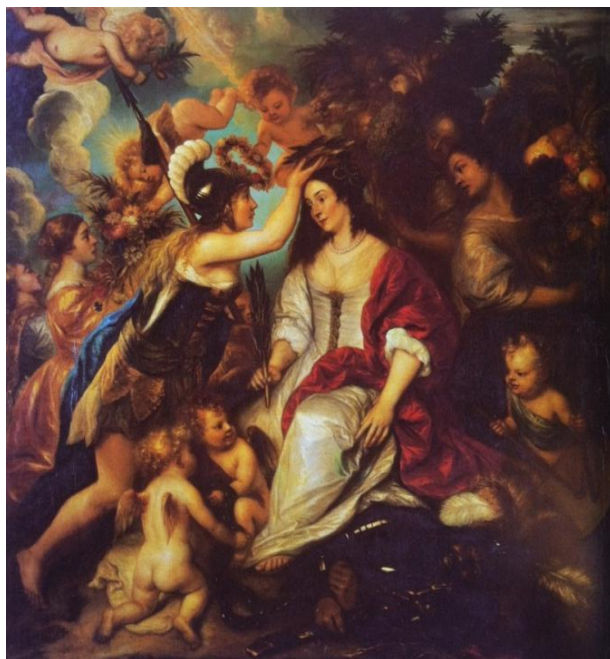
Jan Lievens, *Mars en Venus*, c. 1653, olieverf op doek, 146 x 136 cm, Stiftung Preussische Schlösser und Gärten, Berlijn – Braudenburg.

Afbeelding 74

Jan Lievens, *Diana en de jacht*, c. 1653, olieverf op doek, 173 x 160 cm, Das Schlossmuseum, Oranienburg.

Afbeelding 75

Jan Lievens, *Triomf van vrede*, c. 1652, olieverf op doek, 220 x 204 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 76

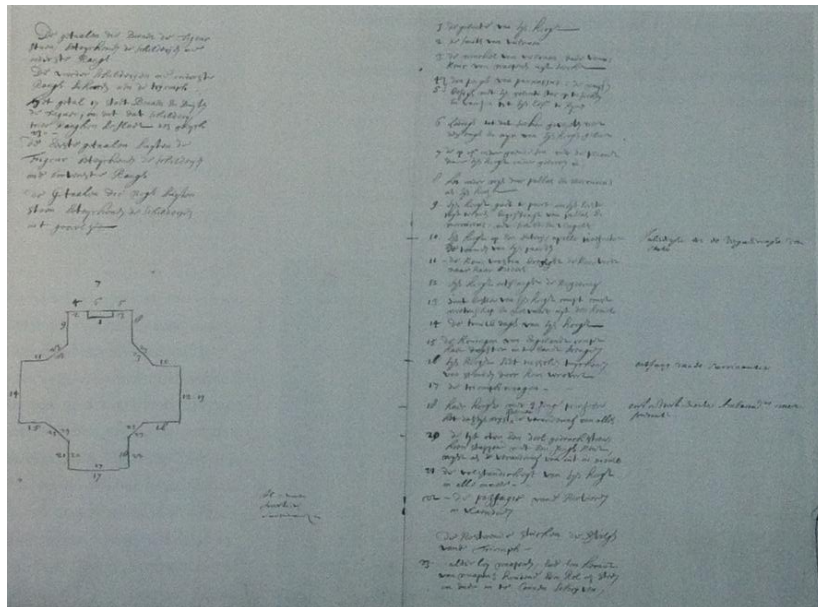
Jan Lievens en Jan Andrea, *Een wiskundige in zijn studeervertrek*, c. 1665, olieverf op doek, 132 x 169 cm, Gemeenlandshuis van Rijnland, Leiden.

Afbeelding 77

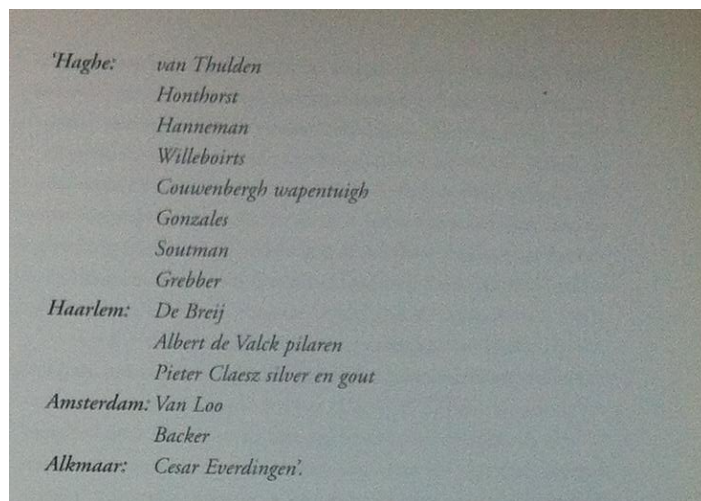
Jan Lievens, *De allegorie op oorlog, Mars*, c. 1664, olieverf op doek, 340 x 215 cm, Eerste Kamer der Staten-Generaal, Den Haag.

Abbeelding 78

Jacob van Campen met toevoegingen van Constantijn Huygens, *Definitieve lijst met onderwerpen voor de Oranjezaal*, c. 1647, Koninklijk Huisarchief, Den Haag.

Abbeelding 79

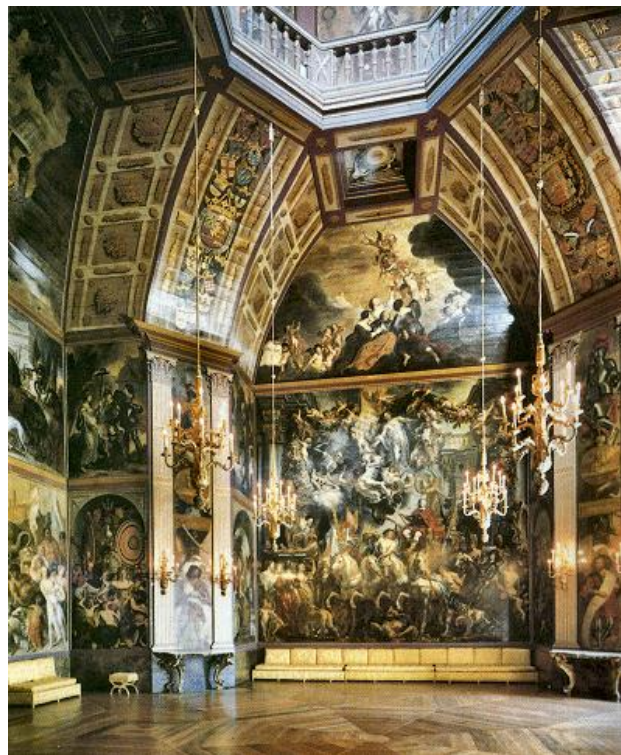
Constantijn Huygens, *Definitieve lijst met onderwerpen voor de Oranjezaal (detail)*, Koninklijk Huisarchief, Den Haag.

Afbeelding 80

<i>'Schilders in brabant:</i>	1	<i>Jordaens</i>
	2	<i>Crayer</i>
	3	<i>Segers</i>
	4	<i>Wilboorts</i>
	5/6	<i>gonsales</i>
<i>Schilders in hollan[d]:</i>	7	<i>Honthorst</i>
	8	<i>Soutman</i>
	9	<i>Grebber</i>
	10	<i>eeberdingh</i>
	11	<i>Lievens</i>
	12	<i>bleeker</i>
	13	<i>C[laes] Pieters⁹⁵</i>

Jacob van Campen, *Definitieve lijst met onderwerpen voor de Oranjezaal (detail)*, Koninklijk Huisarchief, Den Haag.

Afbeelding 81

Huis ten Bosch, Gezicht op de Oostwand met *de Triomf van Frederik Hendrik* van Jacob Jordaens, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 82

Huis ten Bosch, Gezicht op de Oostwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 83

Huis ten Bosch, Gezicht op de Westwand met *de Vijf Muzen van Jan Lievens*, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 84

Huis ten Bosch, Gezicht op de Westwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 85

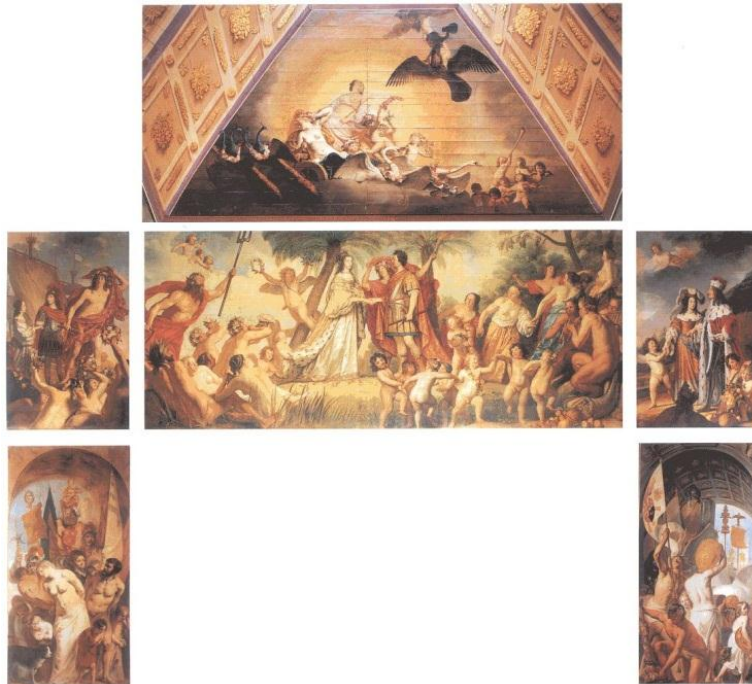
Huis ten Bosch, Gezicht op de Noordwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 86

Huis ten Bosch, Gezicht op de Zuidwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 87

Huis ten Bosch, Gezicht op de Zuidwand, c. 1648 – 1651, olieverf op doek, Den Haag.

Afbeelding 88

Peter Paul Rubens, *Aankomst Maria de' Medici in Marseille*, 1622- 26, olieverf op doek, 394 × 295 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Afbeelding 89

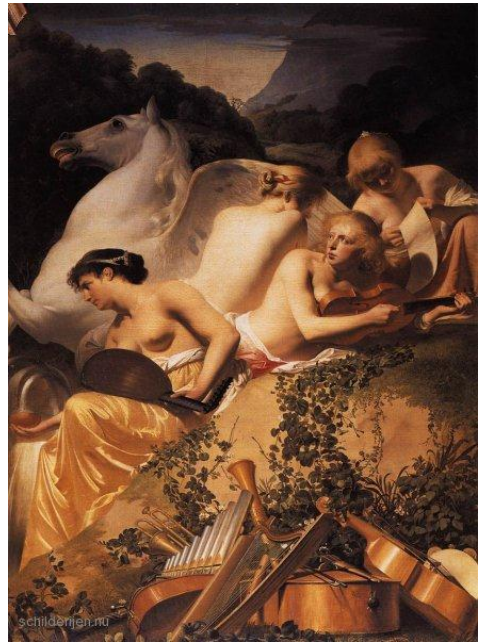
Jan Lievens, *De vijf Muzen*, c. 1650, olieverf op doek, 319 x 240 cm, Oranjezaal Huis ten Bosch, Den Haag.

Afbeelding 90

Caesar van Everdingen, *Allegorie van de Geboorte van Frederik Hendrik*, c. 1650, olieverf op doek, 240 x 370 cm, Oranjezaal Huis ten Bosch, Den Haag.

Afbeelding 91

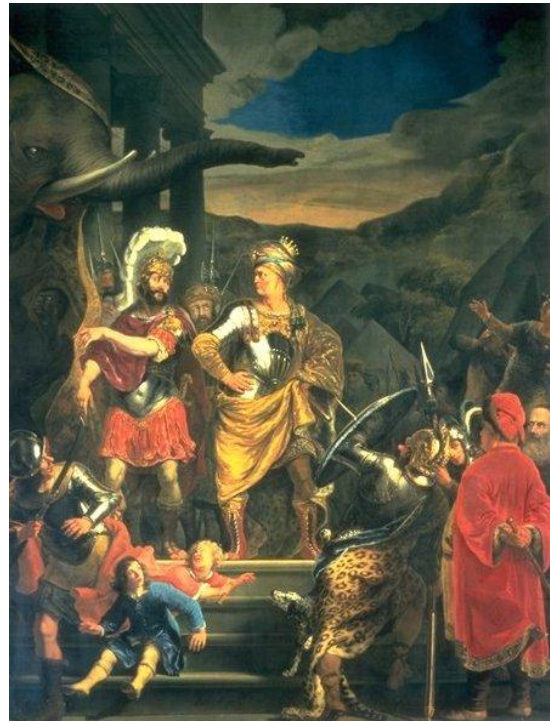
Cesar Everdingen, *De vier Muzen*, c. 1650, olieverf op doek, 340 x 230 cm, Oranjezaal Huis ten Bosch, Den Haag.

Afbeelding 92

Jan Lievens, *Quintus Fabius Maximus en zijn zoon*, c. 1656, olieverf op doek, 203 x 175 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 93

Fredinand Bol, *Pyrrhus toont Fabritius zijn olifant*, c. 1656, olieverf op doek, 485 x 350, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 94

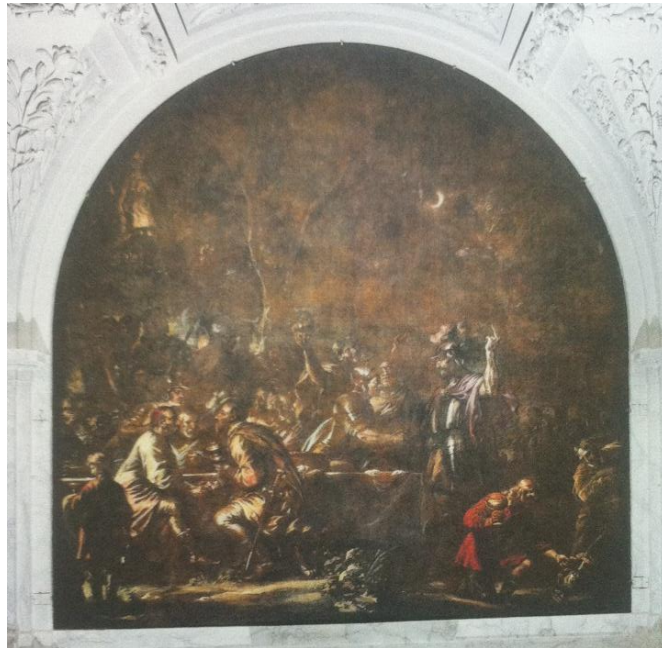
Govaert Flinck, *De onomkoopbaarheid van consul Marcus Curius Dentatus*, c. 1656, olieverf op doek, 485 x 377 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 95

Rembrandt van Rijn, *De samenzwering van Claudius Civilis*, c. 1661-1662, olieverf op doek, 196 x 311 cm, NationalMuseum Stockholm.

Afbeelding 96

Govert Flinck en Jürgen Ovens, *De samenzwering van Claudius Civilis in het Schakerbos*, c. 1659-1662, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 97

Jan Lievens, *Brinio op het schild geheven*, c. 1661, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 98

Jacob Jordaens, *De Nachtelijke aanval op een Romeins tentenkamp*, c. 1661 - 1662, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 99

Jacob Jordaens, *De vrede tussen de Romeinen en de Batavieren*, c. 1661-1662, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Afbeelding 100

Ferdinand Bol, *Claudius Civilis neemt voor de slag bij Xanten afscheid*, c. 1659, pen en penseel in bruin, bruin en grijs gewassen, zwart en rood krijt, 43,7 x 61,9 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 101

Govert Flinck, *Brinio op het schild geheven*, c. 1659 – 1666, pen en penseel in grijs en bruin over grafiet, 16,3 x 26,2 cm, bewaarplaats niet teruggevonden.

Afbeelding 102

Jan Lievens *Brinio op het schild gegeven*, c. 1650 – 1661, olieverf op papier, 60,5 x 59 cm, Amsterdam Museum, Amsterdam.

Afbeelding 103

Rembrandt van Rijn, *De drie kruizen*, c. 1653, drogenaald en burijn staat 1 van 5, 38,5 x 45,0 cm, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam.

Afbeelding 104

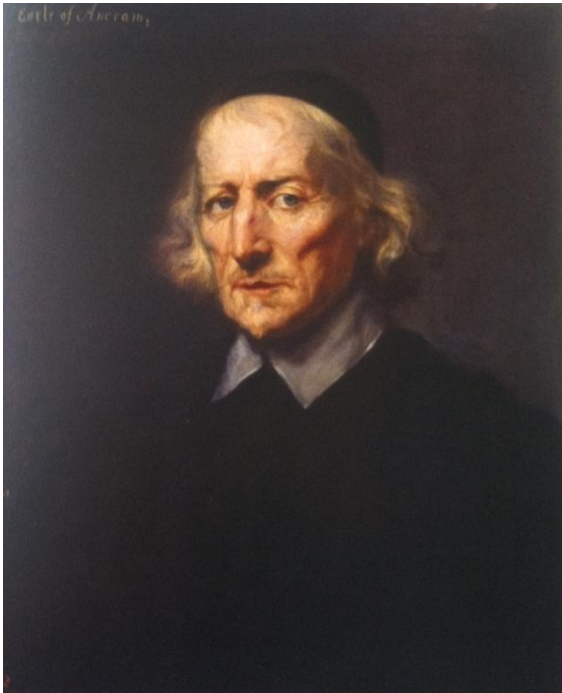
Jan Lievens, *Portret van Adriaen Trip*, c.1644, olieverf op doek, 107,5 x 83,5 cm, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam, in bruikleen van een privé collectie.

Afbeelding 105

Jan Lievens, *Portret van AnnaMaria van Schurman*, c. 1649, olieverf op doek, 87 x 68,6 cm, The National Gallery, Londen.

Afbeelding 106

Jan Lievens, *Portret van Sir Robert Kerr, graaf van Ancrum*, c. 1654, olieverf op doek, 62,2 x 51,4 cm, Privé collectie, in bruikleen door The Scottish National Portrait Gallery, Edinburgh.

Afbeelding 107

Anthony van Dyck, *Portret van Sir Thomas Wharton*, c.1639, olieverf op doek, 217 x 128,5 cm, The Hermitage Museum, St. Petersburg.

Afbeelding 108

Rembrandt van Rijn, *Portret van Jacob Trip*, c. 1661, olieverf op doek, 130.5 x 97 cm, The National Gallery, Londen.

Afbeelding 109

Jan Lievens, *Portret van Jan Vos*, c. 1660, tekening met zwart krijt, 32,5 x 25,6 cm, Städel Museum, Frankfurt.

Afbeelding 110

Jan Lievens, *Zelfportret*, c. 1650, olieverf op doek, 96,2 x 77 cm, The National Gallery, Londen.

Afbeelding 111

Anthony van Dyck, *Zelfportret*, c. 1625, olieverf op doek, 119.7 x 87.9 cm, The Metropolitan Museum, New York.

Afbeelding 112

Jan Lievens, *Portret van Andries de Graaff*, c. 1657, tekening met zwart krijt en witte accenten, 42,1 x 31,3 cm, Het Teylers Museum, Haarlem.

Afbeelding 113

Jan Lievens, *Portret van René Descartes*, c. 1644 – 1649, tekening met zwart krijt, 24,1 x 20,6 cm, Museum voor Stad en Lande, Groningen.

Afbeelding 114

Jan Lievens, *Portret van Johannes Wtenbogaert*, c. 1650, tekening met zwart krijt en pen met bruine inkt, 32,5 x 26,6 cm, Amsterdam Museum, Amsterdam.

Afbeelding 115

Jan Lievens, *Portret van Joost van den Vondel*, c. 1644 – 1650, ets en gravure staat 5 van 7, 32,2 x 24,6 cm, Frits Lugt collectie, Instituut Néerlandais, Parijs.

Afbeelding 116

Jan Lievens, *Landschap met weg en kerktoren*, c. 1645, olieverf op doek, 35,5 x 47, cm, Stichting P.U.N. de Boer, Amsterdam.

Afbeelding 117

Jan Lievens, *Boslandschap met Hagar en de Engel*, c. 1645, olieverf op doek, 89 x 70 cm, Musée des Beaux-Arts, Rouen.

Afbeelding 118

Jan Lievens, *Boomlandschap met bedelaars en wandelaars*, c. 1650, olieverf op doek, 51,5 x 70,5 cm, The National Gallery of Scotland, Edinburgh.

Afbeelding 119

Jan Lievens, *Duinlandschap met drie bomen*, c. 1645 – c. 1650, olieverf op paneel, 26,1 x 39,9 cm, Frits Lugt collectie, Instituut Néerlandais, Parijs.

Afbeelding 120

Rembrandt van Rijn, *De drie bomen*, c. 1643, Ets, droge naald en burijn enige staat, afmetingen onbekend, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam.

Afbeelding 121

Jan Lievens, *Ruïne van kasteel Brederode*, c. 1645-1655, tekening met pen en bruine inkt en bruine was, 29,2 x 38,3 cm, Peck Collection, Boston.

Afbeelding 122

Jan Lievens, *Oude boomstam voor een bos*, c. 1655 – 1665, tekening met pen en bruine inkt, 35 x 22,2 cm, The British Museum, Londen.

Afbeelding 123

Jacob Isaacksz. van Ruisdael, *Dubbele watermolen*, c. 1638 – 1682, tekening met zwart krijt en penseel in grijs, 14,8 x 19x 4 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 124

Jan Lievens, *Roomshuis in het Haagse bos*, c. 1654 – 1658, tekening met pen bruine inkt, 22,4 x 36,8 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Afbeelding 125

Jan Lievens, *Dichtbebost landschap met een vijver*, c. 1660, tekening met pen met bruine inkt, 22,9 x 37,4 cm, Katrine Ames, New York.

Afbeelding 126

Peter Paul Rubens, *Entree van het bos*, c. 1635 - 1638, tekening met geolied houtskool en krijt, 38,3 x 49,9 cm, Ashmolean Museum, Oxford.

Afbeelding 127

Rembrandt van Rijn, *Eerste Oosterse hoofd*, c. 1635, ets, 15,1 x 12,6 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 128

Jan Lievens, *Een oude man van voren*, c. 1630 – 1631, ets, staat 1 van 3, 16,4 x 14,4 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 129

Jan Lievens, *Een zittende geestelijke*, c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 van 2, 17 x 13,6 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Afbeelding 130

Fredinand Bol, *Lezende apostel*, c. 1636 – 1639, tekening met roodkrijt, pen in bruin en penseel in zwart en grijs , 36,2 x 26,2 cm, Schlossmuseum Weimar, Thüringen.

Afbeelding 131

Ferdinand Bol, *Offer van Izaäk*, c. 1646, olieverf op doek, 272, x 215 cm, Musei Nazionali, Lucca.

Afbeelding 132

Pieter Lastman, *Het offer van Izaak* van omstreeks, c. 1616, olieverf op paneel, 36x42 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Afbeelding 133

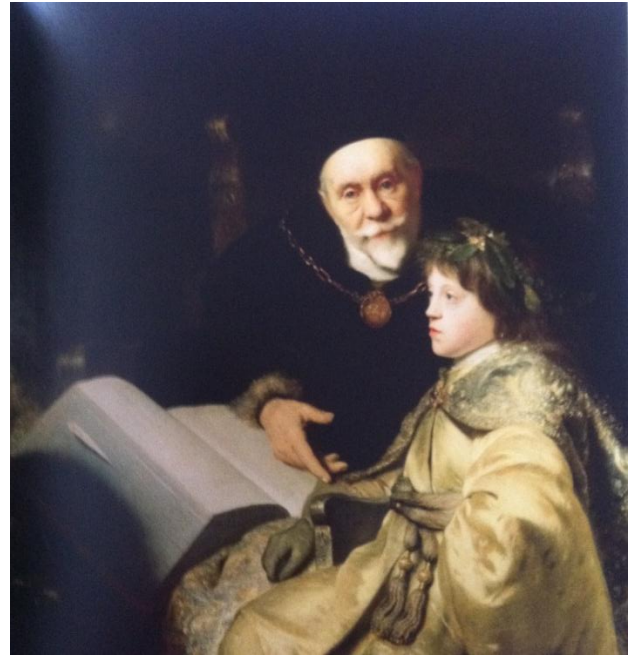
Jan Andrea Lievens, *Portret van Engel de Ruyter*, c. 1668, olieverf op doek, 147 x 123 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Afbeelding 134

Kunstenaar onbekend, *Prins William van Oranje en zijn leraar Cats, z.jr.*, olieverf op doek, 77 x 60 cm, Privé collectie.

Afbeelding 135

Jan Lievens, *Prins Charles Louis met zijn tutor*, c. 1631, olieverf op doek, 103,5 x 96,5 cm, The J. Paul Getty Museum, Los Angeles.

Afbeelding 136

Govert Flinck, *Portret van Margaretha Tulp*, c. 1655, olieverf op doek, 138 x 104 cm, Staatliche Museen, Gemäldegalerie Alte Meister, Kassel.

Afbeelding 137

Van den Eeckhout, *Portret van een hoge functionaris bij de Oost-Indische Compagnie*, c. 1669, Musée de Grenoble, Grenoble.

Afbeelding 138

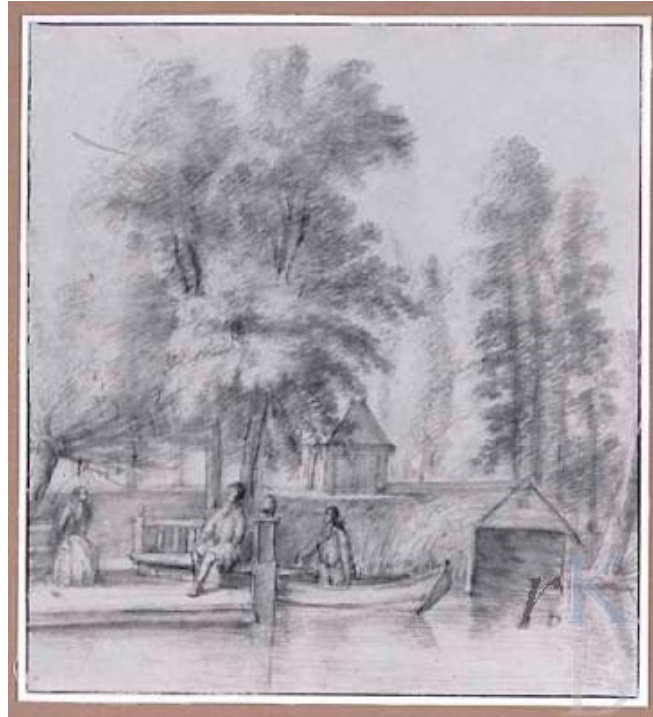
Jan van Mieris, *Portret van Willem Backer*, c. 1682, olieverf op doek, afmetingen niet eruggevonden, Amsterdam Museum, Amsterdam.

Afbeelding 139

Nicolaes Maes, *Portret van Cornelis Munter*, c. 1679, olieverf op doek, 56 x 47,5 cm, Amsterdam Museum, Amsterdam

Afbeelding 140

Abraham Rutgers, *Parklandschap met figuren op bankje aan de waterkant*, tekening met zwart krijt, penseel met bruine inkt, 18,8 x 17,0 cm, Schlossmuseum Weimar, Thüringen.

Afbeelding 141

Pieter de With, *Geïdealiseerd landschap met fluit spelende schapenherders*, z.jr., pen met bruine en zwarte inkt, 87 x 207 cm, Het Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Afbeelding 142

Jacob Koninck, *Boslandschap*, pen en bruine inkt op behandeld papier, c. 1665, 23,0 x 36,6 cm, Custodia Foundation, Parijs.

Afbeelding 143

Jan Lievens, *Dicht beboste landschap met hert*, c. 1660, tekening met pen en bruine inkt, 27,5 x 40,5 cm, National Gallery of Art, Washington.

Afbeelding 144

Johannes Leupenius, *Kasteel Nijenrode aan de Vecht in de zomer*, c. 1665, pen met bruine inkt over een schets van zwart krijt, 16,9 x 28,1 cm, Het Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

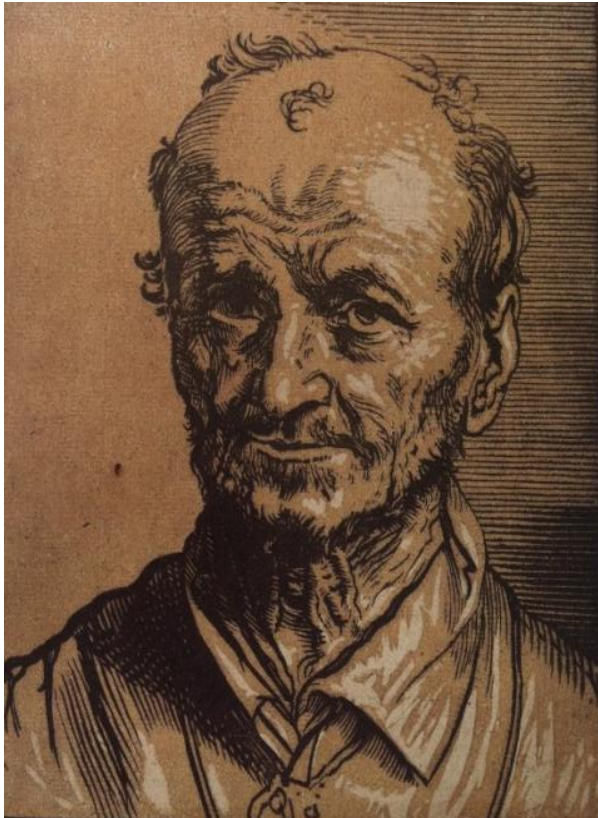
Afbeelding 145

Jan Andrea Lievens, *De heilige familie in een landschap*, datering onbekend, tekening met pen en penseel in bruine en witte kalk, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Bijlage 2

Oeuvrecatalogus van Jan Lievens' Antwerpse periode

1635 – 1644

Toelichting

Deze oeuvrecatalogus bevat 84 werken van Lievens' Antwerpse periode en is opgedeeld in deel A en B. Deel A betreft de authentieke kunstwerken die onderverdeeld zijn in schilderijen, tekeningen en prenten. Binnen deze drie onderdelen zijn de werken per genre geordend. Deel B bevat de gedocumenteerde, niet te identificeren werken, die evenals onder verdeeld is in schilderijen, tekeningen en prenten.

Er is voor de totstandkoming van deze catalogus gebruik gemaakt van een aantal bronnen. In de catalogus zal bij een verwijzing naar deze literatuur een afkorting worden gehanteerd bestaande uit: auteur, jaartal en paginanummer.

- Schneider, H. en R.E.O. Ekkart, *Jan Lievens: Sein Leben und seine Werke*, Amsterdam/Israël 1973² (1932);
- Sumowski, W., *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, Landau/Pfalz 1983 (deel 3);
- Sumowski, W., *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7);
- DeWitt, L., *Evolution and Ambition in the Career of Jan Lievens (1607-1674)*, Maryland 2006;
- Wheelock Jr., A.K., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008;
- Het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD).

De datering en titelgeving verschilt in de hierboven genoemde bronnen. De meest recente bronnen zullen worden gehanteerd, eventuele verschillen zullen worden vermeld.

Catalogus A: Authentieke kunstwerken

- 1.1 Schilderijen
- 1.2 Tekeningen
- 1.3 Prenten

Catalogus B: Gedocumenteerde, niet te identificeren kunstwerken

- 2.1 Schilderijen
- 2.2 Tekeningen
- 2.3 Prenten

De thematische classificatie in de oeuvrecatalogus (A) is als volgt:

1. Bijbelse voorstellingen
2. Mythologische/Allegorische voorstellingen
3. Historische voorstellingen
4. Portretten/tronies
5. Genretaferelen
6. Landschappen

Catalogus A

Authentieke kunstwerken

1.1 Schilderijen

- *Bijbelse voorstellingen*

A.1 Abraham en Izaäk offeren het lam (afb. 28)

c. 1636, materiaal niet teruggevonden, 33 x 39 cm, The Castle Howard, North Yorkshire.
Alleen een zwart/wit foto beschikbaar.

Bestemming: dit werk diende vermoedelijk gezien het kleine formaat als voorstudie voor A.2.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973; nr. 4, p. 92; Sumowski 1983, nr.1195, pp.1782 en 1834; DeWitt 2006, pp. 106 – 164.

A.2 Abraham en Izaäk offeren het lam (afb. 29)

c. 1637, olieverf op doek, 180 × 136 cm, Herzog Anton Ulrich Museum, Braunschweig.

Bestemming: gezien het grote formaat is het werk waarschijnlijk in opdracht van een kerk in Antwerpen gemaakt; welke kerk is echter onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973; nr. 2 p. 91; Sumowski 1983; nr.1199, pp.1783 en 1838; DeWitt 2006, pp. 153 – 155.

A.3 De visitatie (afb. 11)

c. 1638 - 1640, olieverf op doek, 280 × 198 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Bestemming: de Jezuïetenkerk te Brussel.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973; nr. 4, p. 92; Sumowski 1983, nr.1196, pp. 1782 en 1835; DeWitt 2006, pp. 160 – 162.

A.4 Mozes vertrappt de Farao's kroon

(afb. 40)

c. 1639, olieverf op doek, 114 x 175 cm, Palais des Beaux-Arts, Lille.

Bestemming: gezien de Hollandse onderwerpkeuze wellicht bestemd voor een Hollandse opdrachtgever.

Opmerking: verloren gegaan in 1929.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973; nr. 10, p. 94; Sumowski 1983, nr. 1201, pp. 1784 en 1840; DeWitt 2006, pp. 172 – 173.

A.5 Jacob ontvangt Jozefs bebloede jas

(afb. 41)

c. 1639 – 1640, olieverf op doek, 55 x 73 cm, Collection Joseph en Lieve Guttman, Verenigde Staten.

Bestemming: gezien de Hollandse onderwerpkeuze wellicht bestemd voor een Hollandse opdrachtgever.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973; nr. 9, p. 93; Sumowski 1983, nr. 1203, pp. 1784 en 1842; DeWitt 2006, pp. 173 – 174; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 46, pp. 168 - 169.

A.6 Modello van De bewening van Christus

(afb. 22)

c. 1640, olieverf op paneel, 39 x 54 cm, Charles Roelofs, Amsterdam.

Bestemming: Modello voor A.7.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973; nr. 37a, p. 103; DeWitt 2006, pp. 175 – 176; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 39, pp. 156 - 157.

A.1

A.2

A.3

A.4

A.5

A.6

A.7 De bewening van Christus

(afb. 20)

c. 1640, olieverf op paneel, 141 x 216 cm, Bayerisches Staatsgemäldesammlungen, Munich, Alte Pinakothek.

Bestemming: vermoedelijk bestemd voor het Klooster Gasthuiszusters Augustinessen te Antwerpen.

Opmerking: DeWitt kent aan het werk de titel: *Pietà toe*.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 37, pp. 102 – 103; Sumowski 1983, nr. 1200, pp. 1784 en 1839; DeWitt 2006, pp. 175 – 176; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 40, pp. 156 - 157.

A.8 Het offer van Izaäk

(afb. 30)

c. 1640 – 1643, olieverf op doek, 234,4 x 174,3 cm, Collection Joseph en Lieve Guttmann, Verenigde Staten.

Bestemming: gezien het grote formaat is het werk waarschijnlijk in opdracht van een kerk in Antwerpen gemaakt; welke kerk is echter onbekend.

Opmerking: de datering verschilt: DeWitt dateert het werk in 1639; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. in circa 1640 – 1643.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 3, pp. 91 – 92; Sumowski 1983, nr. 1194, pp. 1782 en 1833; DeWitt 2006, pp. 153 – 159; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 41, pp. 158 - 159.

• *Mythologische voorstellingen*

A.9 De vondst van Erichthonius

(afb. 36)

c.1639, olieverf op doek, 170 x 152 cm, voormalig Kunstmuseum, Emden.

Bestemming: onbekend.

Opmerking: het werk is zoekgeraakt.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 85, p. 111; Sumowski 1983, nr. 1202, pp. 1784 en 1841; DeWitt 2006, pp. 169 - 171.

• *Historische voorstellingen*

A.10 De grootmoedigheid van Scipio

(afb. 12)

c. 1639, olieverf op paneel, 188 x 237 cm, Het Stadhuis in Leiden.

Bestemming: in opdracht van de stadhouder Fredrik Hendrik voor het Stadhuis te Leiden.

Opmerking: het origineel is verloren gegaan bij een brand in 1929.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 106, pp. 117 – 118; DeWitt 2006, pp. 164 - 165.

• *Portretten/tronies*

A.11 Portret van Petrus Egidius de Morillon

(afb. 15)

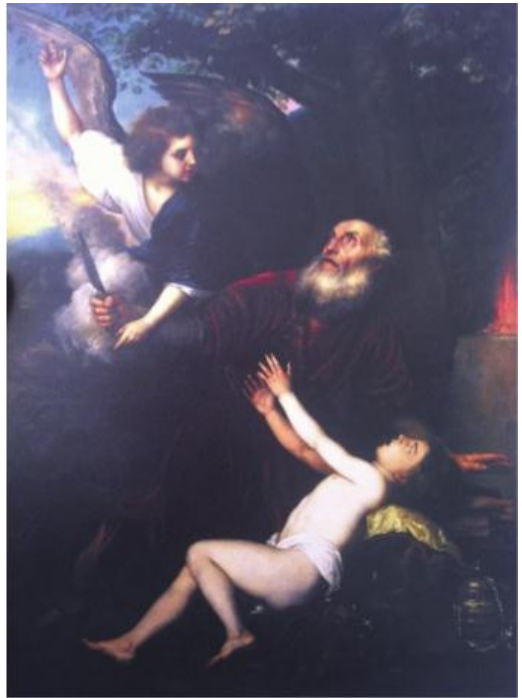
c. 1637, kleur op paneel, 83,5 x 59 cm, Museum voor Schone Kunsten, Budapest.

Bestemming: vermoedelijk in opdracht voor Egidius de Morillon.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 249, p. 149; Sumowski 1983, nr. 1288, pp. 1808 en 1927; DeWitt 2006, pp. 184 – 186.

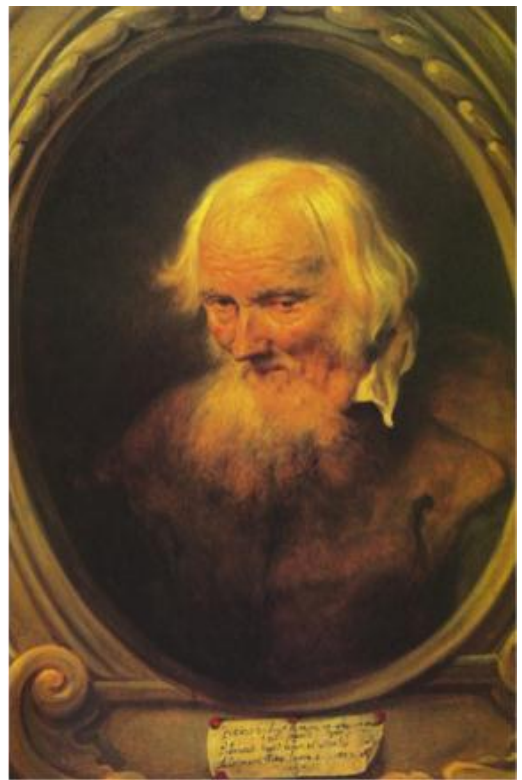
A.7

A.8

A.9

A.11

A.10

A.12 Portret van een jongen met baret en mantel in een bloemenkrans

(afb. 54)

in samenwerking met Jan van der Hecke,
c. 1642 – 1644, materiaal niet teruggevonden,
50 x 46 cm, Kunsthistorisch Museum, Wenen.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 278,
p. 157; Sumowski 1983, nr. 1285, pp. 1807 en
1924; DeWitt 2006, pp. 184 – 186.

A.13 Een man van opzij

c. 1635, materiaal niet teruggevonden, 53 x 40
cm, Museum der Bildenden Künste, Leipzig.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.188 ,
p.137; Sumowski 1983, nr. 1278, pp. 1805 en
1917; DeWitt 2006, p. 186.

A.14 Een man met baard van opzij

c. 1635 , materiaal niet teruggevonden, 62 x
51 cm, The State Hermitage Museum, St.
Petersburg.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 195,
p. 138; Sumowski 1983, nr. 1279, pp. 1806 en
1918; DeWitt 2006, p. 186.

A.15 Het hoofd van een oude man

(afb. 59)

c. 1640, olieverf op doek, 762 x 625 cm, New
Orleans Museum of Art, New Orleans.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.S367,
p. 351; Sumowski 1983, nr. 1284, pp. 1806 en
1923; DeWitt 2006, p. 186; Wheelock Jr.,
Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 38, pp. 154 –
155.

• *Genretaferelen*

A.16 Een hebzuchtig stel verrast door de dood

(afb. 45)

c. 1638, olieverf op paneel, 67 x 85 cm, Privé
collectie.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 138,
p. 127; Sumowski 1983, nr. 1197, pp. 1783 en
1836; DeWitt 2006, pp. 177 – 180; Wheelock
Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 35, pp.
150 – 151.

A.17 Twistende kaartspelers en de dood

(afb. 43)

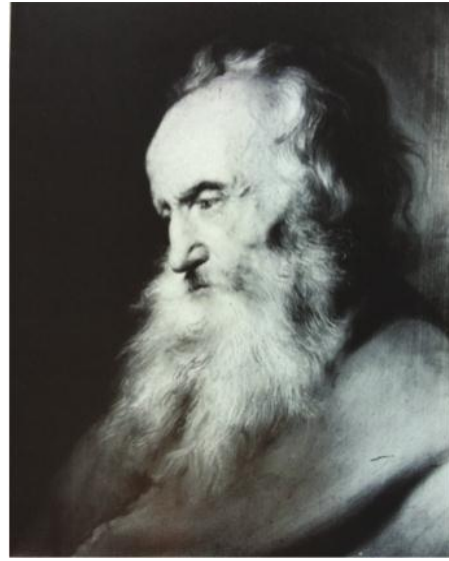
c. 1638, olieverf op paneel, 60 x 79 cm, Privé
collectie.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 137,
p. 126; Sumowski 1983, nr. 1198, pp. 1783 en
1837; DeWitt 2006, pp. 177 – 180; Wheelock
Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 36, pp.
150 – 151.

A.12

A.13

A.14

A.15

A.16

A.17

- *Landschappen*

A.18 Landschap met bomen en boeren bij een meer

c. 1635, materiaal niet teruggevonden, 38.5 x 41 cm, Museum der Bildende Künste, Leipzig.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 304, pp. 162 – 163; Sumowski 1983, nr. 1301, pp. 1812 en 1940; DeWitt 2006, pp. 181 – 182.

A.19 Landschap met boeren

(afb. 49)

Figuren toegevoegd door David Teniers II, c. 1638, olieverf op doek, 75 x 154 cm, The Kremer Collection, Washington.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.307, p. 164; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 37, pp. 152 – 153.

A.20 Rivierlandschap met visserman

(afb. 50)

Figuren toegevoegd door David Teniers II, c. 1638, olieverf op paneel, afmetingen onbekend, Privé collectie.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 301, p. 161; DeWitt 2006, pp. 181 – 182. Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. 1, p. 152.

A.21 Heuvelslandschap met drie wilgen en twee rustende figuren

Begin van 1640, olieverf op paneel, 26,1 x 39,9 cm, Frits Lugt collectie, Instituut Néerlandais, Parijs.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 308, p.164; Sumowski 1983, nr. 1305, pp. 1813 en 1944; DeWitt 2006, p. 182; Wheelock Jr.,

Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 41, pp. 160 - 161.

A.22 Avondlandschap

(afb. 57)

Begin 1640, olieverf op paneel, 28 x 48 cm, Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz, Berlijn.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.301, p. 161; Sumowski 1983, nr. 1304, pp. 1813 en 1943; DeWitt 2006, pp. 182 – 183.

A.23 Boslandschap met rivier en slapende reiziger

c. 1640, olieverf op paneel, 46 x 66,7 cm, Particuliere collectie, Milwaukee.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 304, p. 162; Sumowski 1983, nr.1306, pp. 1814 en 1945; RKD database: nr. 3430; DeWitt 2006, pp. 181 – 183.

A.19

A.18

A.21

A.20

A.23

A.22

A.24 Venus en Adonis bij maanlicht

(afb. 17)

c. 1635 – 1640, olieverf op paneel, afmetingen niet teruggevonden, in bruikleen van een anonieme privécollectie, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.94, p. 114; L. Schwartz, *Jaarverslag 2010 Museum het Rembrandthuis*, Amsterdam 2011; J. van der Veen, telefoongesprek, 12 juni 2012.

A.25 Landschap met Tobias en de Engel

c. 1644, olieverf op doek, 56,9 x 88,5 cm, The National Gallery, Londen.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.305, p. 163; Sumowski 1983, nr. 1308, pp. 1815 en 1947; DeWitt 2006, pp. 182 – 183.

A.26 Landschap met bloemen

(afb. 53)

In samenwerking met Jan van der Hecke, c. 1642-1644, materiaal niet teruggevonden, 66 x 102 cm, Duke of Sutherland, Schotland.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.306, pp. 163 – 164; Sumowski 1983, nr. 1307, pp. 1814 en 1946; DeWitt 2006, pp. 182 – 184.

A.24

A.25

A.26

Catalogus A

Authentieke kunstwerken

1.2 Tekeningen

- *Mythologische voorstellingen*

A.27 Riviergod met een adelaar

c. 1638 – 1643, tekening met pen en bruine inkt en zwart krijt, 14,6 x 20 cm, National Gallery of Art, Washington.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z32, p. 191 en 360; Sumowski 1979, nr. 1633a^x, pp. 3636 - 3637; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 104, p. 244.

A. 28 Zittende riviergod c. 1638 – 1643, tekening met pen en bruine inkt, 19,2 x 28,5 cm, Privé collectie.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z3, p. 191; Sumowski 1979, nr.1633, pp. 3624 - 3625; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 105, p. 245.

- *Portretten*

A.29 Portret van een man

c. 1635 – 1643, tekening met pen en bruine inkt, afmetingen niet teruggevonden, Frits Lugt collectie, Institut Néerlandais, Parijs.

Bestemming: onbekend

Literatuur: Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. 12, p. 77.

A.30 Studie van het hoofd van een oude man met baard

c. 1635 – 1643, tekening met roodbruin, zwart en witte olie, inkt en was op geel papier, afmetingen niet teruggevonden, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.Z42, p. 203; Sumowski 1979, nr. 1593, pp. 3554 - 3555; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. fig. 13, p. 77.

A.31 Slapende man met snor en sik

c. 1640 – 1643, tekening met zwart krijt en bruine was, 23,6 x 19,1 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z45, p. 193; Sumowski 1979, nr. 1592, pp.3552 - 3553; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 108, p. 248.

A.32 Portret van Adriaen Brouwer

(afb. 3)

c. 1635 – 1637, tekening met zwart krijt en inkt, 22,1 x 18,5 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.Z51, p. 194 en 361; Sumowski 1979, nr. 1595, pp. 3636 - 3637; DeWitt 2006, pp. 188 – 189; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 102, p. 241.

A.27

A.28

A.29

A.30

A.31

A.32

A.33 Portret van Jan Davidsz de Heem

(afb. 4)

c. 1635 – 1639, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, bewaarplaats niet teruggevonden.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z57, p. 196; Sumowski 1979, nr.1652^x, pp. 3682-3683; DeWitt 2006, p. 188.

A.34 Portret van Constantijn Huygens

(afb. 13)

c. 1639, tekening met zwart krijt met pen en bruine inkt, 23,8 x 17,4 cm, The British Museum, Londen.

Bestemming: vermoedelijk in opdracht voor Constantijn Huygens.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z60, p. 196 en 361; Sumowski 1979, nr. 1598, pp.3564 - 3565; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 103, pp. 242 - 243.

A.35 Portret van Daniël Seghers

(afb. 5)

c. 1635 – 1644, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Sumowski 1979, nr. 1651, pp. 3680 - 3681; DeWitt 2006, pp. 189 – 190; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. 10, p. 63.

A.36 Portret van Hiëronymus de Bran

(afb. 7)

c. 1640, tekening met zwart krijt, 22,7 x 17,0 cm, The British Museum, Londen.

Bestemming: vermoedelijk in opdracht voor Hiëronymus de Bran.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z49, p. 194; Sumowski 1979, nr. 1655^x, pp. 3688 - 3689; DeWitt 2006, pp. 192 – 193.

A.37 Portret van Thomas Howard, de graaf van Arundel

(afb. 16)

c. 1643, tekening met zwart en rood krijt, 18 x 14 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Bestemming: vermoedelijk in opdracht van Thomas Howard.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z89, p. 203; Sumowski 1979, nr. 1607, pp. 3582 - 3583; DeWitt 2006, pp. 192 – 193; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 109, p. 249.

A.38 Heilige Mark de Evangelist

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 27,8 x 21,1 cm, Museum Albertina, Vienna.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.Z21, p. 189; Sumowski 1979, nr. 1657^x, pp.3692 – 3693; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. fig. 14, p. 78.

A.33

A.34

A.35

A.36

A.37

A.38

A.39 Oude man met een doodshoofd en staf

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,2 x 16,7 cm, Het Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z39, p. 264; Sumowski 1979, nr. 1595, pp. 3558 – 3559; Het Rijksprentenkabinet, RP-T-1887-A-1170.

A.40 Portret van een man met schedelkap van voren

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,4 x 19,5 cm, Pierpont Morgan Library, New York.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, pp. 192 - 193; Sumowski 1979, nr. 1597, pp. 3652 - 3653.

A.41 Man met baard van voren

c. 1635 – 1643, tekening met pen en bruine inkt, 22,2 x 16,3 cm, Musée Bonnat, Bayonne.

Bestemming: onbekend

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, pp. 202 - 203; Sumowski 1979, nr. 1640^x, pp. 3656 - 3657.

A.42 Portret van een vrouw van opzij

c. 1635 – 1643, tekening met pen en bruine inkt met lichtbruine was, 21,1 x 14,6 cm, Privé collectie.

Bestemming: onbekend

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, pp. 202 - 207; Sumowski 1979, nr. 1641^x, pp. 3658 - 3659.

A.43 Portret van een man staand

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,0 x 16,0 cm, Museum Kunstpalast, Düsseldorf.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, pp. 202 - 207; Sumowski 1979, nr. 1645^x, pp. 3668 – 3669.

A.44 Een jonge man staand kijkend naar links

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,1 x 16,9 cm, Museum Kunstpalast, Düsseldorf.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, pp. 202 - 207; Sumowski 1979, nr. 1647^x, pp. 3672 – 3673.

A.45 Een man met schedelkap van rechts

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,4 x 18,5 cm, Staatliche Kunstsammlungen, Kupferstich-kabinett, Dresden.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z101, p. 364; Sumowski 1979, nr. 1648^x, pp. 3674 – 3675.

A.46 Man staand met wandelstok kijkend naar links

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 34,0 x 18,3 cm, Privé collectie.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, p. 69; Sumowski 1979, nr. 1649^x, pp. 3676 - 3677.

A.39

A.40

A.41

A.42

A.43

A.44

A.45

A.46

A.47 Man zittend met zijn handen op een wandelstok

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,4 x 18,0 cm, Het Teylers Museum, Haarlem.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z100, p. 205; Sumowski 1979, nr. 1650^x, pp. 3678 - 3679.

A.48 Portret van een zittende man kijkend naar links

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,5 x 18,5 cm, Wessenberg-Galerie, Constance.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, p. 361; Sumowski 1979, nr. 1653^x, pp. 3684 - 3685.

A.49 Portret van een man kijkend naar rechts

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,5 x 17,2 cm, Museum Kunstpalast, Düsseldorf.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, p. 364; Sumowski 1979, nr. 1656^x, pp. 3690 - 3691.

A.50 Man met baard kijkend naar rechts

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 19,7 x 14,7 cm, The National Gallery of Scotland, Edinburgh.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, pp. 202 - 207; Sumowski 1979, nr. 1658^x, pp. 3694 - 3695.

A.51 Oude man met baard

c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 14,6 x 14,4 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, p. 363; Sumowski 1979, nr. 1659^x, pp. 3696 - 3697.

A.52 Geleerde zittend in zijn atelier

c. 1640 – 1643, tekening met zwart krijt en wit, 25,5 x 19,2 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z42, p. 203; Sumowski 1979, nr. 1596, pp. 3560 - 3561; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 107, p. 247.

A.47

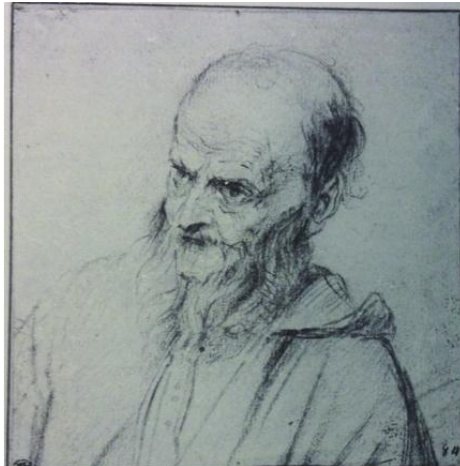
A.48

A.49

A.50

A.51

A.52

- *Genretaferelen*

A.53 Een schildersatelier

c. 1638 – 1643, tekening met pen, bruine inkt met bruine was over zwart krijt, 38,5 x 29,5 cm, Privé collectie.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Sumowski 1979, nr. 1636b, pp. 3648 - 3649; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 106, p. 246.

6. *Landschappen*

A.54 Boslandschap met een vijver

(afb. 61)

Begin 1640, tekening met pen met bruine inkt over zwart krijt, 21,8 x 35,5 cm, Abrams Collection, Boston Massachusetts, in bruikleen van Frogg Art Museum, Harvard University.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, Z269/SZ429, p. 390; Sumowski 1979, nr. 1979, pp.3888 - 3889; DeWitt 2006, p. 184; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 111, p. 250.

A.53

A.54

Catalogus A

Authentieke kunstwerken

1.3 Prenten

- *Bijbelse voorstellingen*

A.55 Maagd en kind met een peer

(afb. 35)

c. 1635 – 1638, ets, gravure en droge naald, staat 4 (van 6), 26,9 x 20.2 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.1, p.261; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 76, p. 208.

- *Mythologische voorstellingen*

A.56 Kaïn doodt Abel

(afb. 63)

c. 1640 – 1644, Houtsnede, staat 1 (van 1), 41,6 x 31,8 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.67, p.268; DeWitt 2006, pp. 193 – 196; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 81, pp. 214 – 215.

- *Portretten*

A.57 Portret van de Heilige Marcus

c. 1635 – 1644, ets, staat 1 (van 1), afmetingen niet teruggevonden, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.65, p.268; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. fig. 1, p. 216.

A.58 Portret van Daniël Heinsius

(afb. 14)

c. 1639 – 1640, ets staat 3 (van 4), 26,3 x 20,3 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Bestemming: vermoedelijk in opdracht voor Daniël Heinsius.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.58, p. 267; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 79, p. 211.

A.59 Portret van Daniël Seghers,

(afb. 8)

Paulus Pontius naar Jan Lievens, c. 1635 - 1644, ets staat 2 (van 2), afmetingen niet teruggevonden, National Gallery of Art, Washington.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. 307, p. 337; DeWitt 2006, pp. 189 - 190; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. 12, p. 63.

A.60 Portret van Lucas Vorsterman

(afb. 10)

Hans van de Wijngaerde naar Jan Lievens, c. 1635 – 1639, ets, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Opmerking: origineel is verloren gegaan.

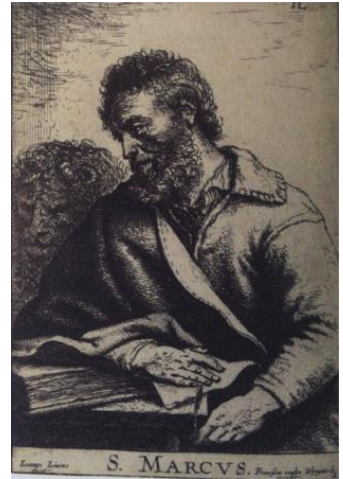
Literatuur: DeWitt 2006, pp. 190 – 191.

A.55

A.56

A.57

A.58

A.59

A.60

A.61 Portret van Jan Davidsz de Heem

(afb. 9)

Paulus Pontius naar Jan Lievens, c. 1635 – 1640, gravure, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Literatuur: DeWitt 2006, p. 188; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. 9, p. 62.

A.62 Buste van een monnik met capuchon

c. 1635 – 1638, ets staat 1 (van 1), 32 x 24,7 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Bestemming: onbekend

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, p. 263; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 77, p. 209.

A.63 Buste van een man met baard

(afb. 65)

c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 1), afmetingen niet teruggevonden, Museum Albertina, Vienna.

Bestemming: eigen gebruik.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov. 66, p. 268; DeWitt 2006, pp 193 - 196; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, fig. 13, p. 64.

A.64 Een buste van een man van voren

(afb. 67)

c. 1640 – 1644, clair-obscur houtsnede, staat 1 (van 1) met inkt, 17,3 x 13 cm, Museum of Fine Arts, Boston.

Bestemming: verkoop vrije markt.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.70, p. 269; DeWitt 2006, pp. 193 - 196; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 84, p. 219.

A.65 Een zittende geestelijke

(afb.129)

c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 2), 17 x 13,6 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Bestemming: eigen gebruik.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov. 75, p.270; DeWitt 2006, pp.193 – 196; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 83, p. 218.

A.66 Man met baret van opzij

c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 1), 16,7 x 12,8 cm, Museum of Fine Arts, Boston.

Bestemming: eigen gebruik.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.65, p. 268; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 82, pp. 216 – 217.

- *Genretaferelen*

A.67 Twistende kaartspelers en de Dood

(afb. 44)

c. 1638, ets staat 2 (van 3), 20,4 x 26,8 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Bestemming: onbekend.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov.12, p. 262; DeWitt 2006, p. 179; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 78, p. 210.

- *Landschappen*

A.68 Landschap met een groep bomen

(afb. 69)

c. 1640, houtsnede met was, staat 1 (van 1), 24 x 15 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Bestemming: eigen gebruik.

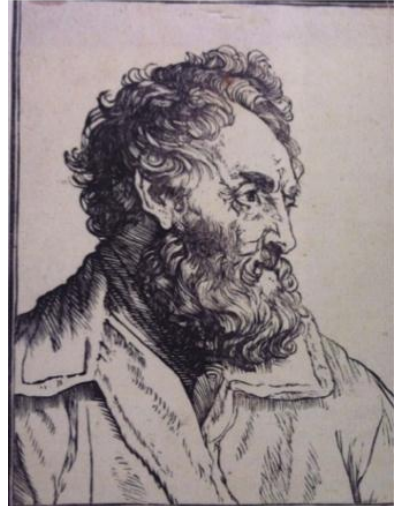
Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov. 63, p. 268; DeWitt 2006, pp. 194 – 195; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 80, p. 212.

A.61

A.62

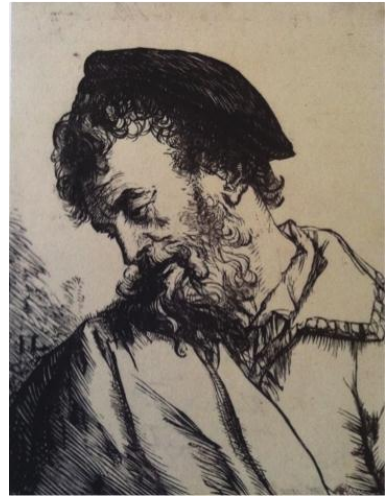
A.63

A.64

A.65

A.66

A.67

A.68

Catalogus B

Gedocumenteerde, niet te identificeren kunstwerken

2.1 Schilderijen

B69. De Heilige familie omringd door engelen

c. 1639, olieverf op doek, afmetingen niet teruggevonden, huidige bewaarplaats niet teruggevonden.

Bestemming: Jezuïetenkerk te Antwerpen.

Opmerking: Het schilderij is zoekgeraakt; De herkomst en toeschrijving van dit werk is lange tijd verward; F. Peeters geloofde dat het huidige werk dat zich in de Carolus Boromeus Kerk te Antwerpen bevindt van Lievens is. Hij meende dat het werk na de verkoop in 1777 later weer terug was gekeerd naar zijn oorspronkelijk plaats. G. Wilmers bevestigt echter dat het huidige werk in de de Carolus Boromeus Kerk op basis van stilistische kenmerken aan Cornelis Schut toegeschreven kan worden. Gedacht wordt dat het oorspronkelijke werk van Lievens vermoedelijk identiek was aan het werk van Schut (afb. 25).

Literatuur: Zie F. Peeters, *Une visite à l'église Saint-Charles d'Anvers*, Antwerpen 1924, pp. 42 en 48 – 49; Schneider en Ekkart 1973, nr.29a&b, p. 100; Sumowski 1983, nr. 1204, p. 1785; G. Wilmers, *Cornelis Schut (1597-1655): a Flemish painter of the High Baroque*, Antwerpen 1996, pp. 92 -93; DeWitt 2006, pp. 162 – 164.

B.70 Portret van Cassepeel

c. 1635 – 1644.

Bestemming: vermoedelijk in opdracht voor Cassepeel.

Opmerking: Het portret van Cassepeel is opgenomen in de inventaris van Alexander Voet op 18 februari 1689.

Literatuur: J. Denucé, *Art-Export in the 17th Century in Antwerp, The Firm Fourchoudt*, Antwerp 1931, p. 320; DeWitt 2006, pp. 184 - 185.

B.71 Portret van een raadslid Rolaents

c. 1635 – 1644.

Bestemming: mogelijk in opdracht van Raadslid Roelants.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Opmerking: Het portret van een raadslid Rolaents was opgenomen in de inventaris van Maria-Anna van der Goes in december 1663.

Literatuur: J. Denucé, *Art-Export in the 17th Century in Antwerp, The Firm Fourchoudt*, Antwerp 1931, p. 320; DeWitt 2006, pp. 184 - 185.

B.72 Een tronie

c. 1635 – 1644.

Bestemming: onbekend.

Opmerking: DeWitt spreekt van vier tronies in Antwerpen, hiervan is er één niet teruggevonden.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 183- 184; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, p. 154.

B.73 Een landschapschilderij

c. 1635 – 1644.

Bestemming: onbekend.

Opmerking: DeWitt spreekt van tien landschapschilderijen in Antwerpen; één hiervan is niet teruggevonden; het andere werk is verkeerd gedateerd: het betreft *Duinlandschap met drie bomen* (afb. 119).

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 183- 184.

Catalogus B

Gedocumenteerde, niet te identificeren kunstwerken

2.2 Tekeningen

B.74 Portret van Lucas Vosterman

c. 1635 – 1644.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.Z77, p. 200; Sumowski 1979, nr. 65, p. 3915; DeWitt 2006, pp. 190 -191.

B.75 Portret van Paulus Pontius

c. 1635 – 1644.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr.Z66, p. 198; Sumowski 1979, nr. 60, p. 3915; DeWitt 2006, pp. 191 -192.

B.76. Portret van Daniël Heinsius

c. 1635 – 1644.

Bestemming: onbekend.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, nr. Z58, p. 196; Sumowski 1979, nr. 57, p. 3914; DeWitt 2006, pp. 165 - 167; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 79, p. 211 en pp. 289 – 290.

B.77 Portret van Lievens' vader

c. 1639 – 1640.

Bestemming: onbekend.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: Schneider en Ekkart 1973, rov. 21, p 263; DeWitt 2006, pp. 165 – 167; A. Bredius, *Künstler-Inventäre: Urkunden zur Geschichte der holländischen Kunst des XVIten, XVIIten und XVIIIten Jahrhunderts*, Den Haag 1915-22, p. 193 en 196.

Catalogus B

Gedocumenteerde, niet te identificeren kunstwerken

2.3 Prenten

B.78 Portret van Adriaen Brouwer

c. 1635 – 1644.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 187 - 188; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, p. 62.

B.79 Portret van Paulus Pontius

c. 1639 – 1644.

Bestemming: onderdeel van Lievens' iconografieportretten.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 191- 192.

B.80 Portret van Constantijn Huygens

c. 1639 – 1640.

Bestemming: onbekend.

Opmerking: het werk is verloren gegaan.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 165 - 167; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, cat. 103, p. 242 en pp. 289 – 290.

B.81 Een houtsnede van een tronie

c. 1635 – 1644.

Bestemming: eigen gebruik.

Opmerking: DeWitt spreekt van acht tronies, hiervan zijn er vier niet teruggevonden.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 194 - 195; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, pp. 64 – 64.

B.82 Een houtsnede van een tronie

c. 1635 – 1644.

Bestemming: eigen gebruik.

Opmerking: DeWitt spreekt van acht tronies, hiervan zijn er vier niet teruggevonden.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 194 - 195; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, pp. 64 – 64.

B.83 Een houtsnede van een tronie

c. 1635 – 1644.

Bestemming: eigen gebruik.

Opmerking: DeWitt spreekt van acht tronies, hiervan zijn er vier niet teruggevonden.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 194 - 195; Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008, pp. 64 – 64.

B.84 Een houtsnede van een tronie
c. 1635 – 1644.

Bestemming: eigen gebruik.

Opmerking: DeWitt spreekt van acht tronies, hiervan zijn er vier terug gevonden.

Literatuur: DeWitt 2006, pp. 194 – 195;
Wheelock Jr., Dickey en Gifford e a. 2008, pp
64-64

Literatuurlijst

- Angel, P., *Lof der schilder-konst*, Leiden 1642.
- Babina, N., B. Boelens en M. Dedinkin e.a. (red.), *Rubens, Van Dyck & Jordaens: Vlaamse schilders uit de Hermitage*, tent.cat. Amsterdam (Hermitage) 2011.
- Bie, C. de, *Het Gulden Cabinet der Edel Vry Schilderconst*, Antwerpen 1662.
- Blankert, A., *Ferdinand Bol (1616-1680): Rembrandt's pupil*, Doornspijk 1982.
- Blankert, A., E. Brinkman, B. Jackson e.a., *Classicism in Seventeenth-Century Painting*, tent.cat. Rotterdam (Museum Boijmans van Beuningen) 1999.
- Blankert, A., *Selected writings on dutch painting: Rembrandt, Van Beke, Vermeer and others*, Zwolle 2004.
- Boogert, B.C. van den en M. de Boer e.a. (red.), *Buiten tekenen in Rembrandts tijd*, tent.cat. (Museum het Rembrandthuis) Amsterdam 1998.
- Branden, F.J. van den, *Geschiedenis der Antwerpsche schilderschool*, Antwerpen 1883.
- Bredius, A., *Künstler-Inventäre: Urkunden zur Geschichte der holländischen Kunst des XVIten, XVIIten und XVIIIten Jahrhunderts*, Den Haag 1915-22.
- Brown, C., 'Jan Lievens at Brunswick', *The Burlington Magazine* 12 (1991), pp. 741 – 746.
- Brown, C., *Rubens's landscapes*, Londen 1996.
- Coutré, J., 'Vanquishing the Shadow: Jan Lievens Comes to Light after 250 Years', *Dutch Crossing: Journal of Low Countries Studies* 33 (2009) nr. 2, pp. 135 – 151.
- Clippel, K. de, 'Adriaen Brouwer, Portrait Painter: New Identification and an Iconographic Novelty', *Simiolus* 30 (2003) nr. 3/4, pp. 196 – 216.
- Clippel, K. de, *Joos van Craesbeeck (1605/06 – ca.1660): een Brabants genreschilder (Pictura Nova IX)*, Turnhout 2006.
- Clippel, K. de, 'Rubens meets Brouwer: confrontations with Low-Life Genre Painting', in: J. de Jong et al. (red.), *Virtus: virtuositeit en kunstliefhebbers in de Nederlanden 1500-1700/ Virtue: virtuoso, virtuosity in the Netherlandish art 1500-1700 (Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek 2003, deel 53)*, Zwolle 2004, pp. 303 - 333.
- Casteels, M., *De Beeldhouwers de Nole te Kamerijk, te Utrecht en te Antwerpen*, Brussel 1961.
- DeWitt, L., *Evolution and Ambition in the Career of Jan Lievens (1607-1674)*, Maryland 2006.
- Dickey, S.S., 'Van Dyck in Holland: The Iconography and its Impact on Rembrandt and Jan Lievens' in: H. Vlieghe, *Van Dyck 1599-1999: conjectures and refutations*, Turnhout 2001, pp. 289 – 303.
- Duverger, E., *Antwerpse kunstinventarissen uit de zeventiende eeuw*, Brussel 1989, (deel 4).
- Ekkart, R.E.O. en Q. Buvelot, *Hollanders in beeld: portretten uit de Gouden Eeuw*, tent.cat. Den Haag (Mauritshuis) 2007.

- Gelder, J.G. van, Q. van Regteren Altena en S.J. Gudlaugsson (red.), 'De Schilders van de Oranjezaal', in: *Nederlands kunsthistorisch jaarboek 1947 (deel 2)*, 's-Gravenhage 1949, pp. 118-164.
- Goossens, E.J.H.P., *Het Amsterdamse Paleis: Schat van beitel en penseel*, Zwolle 2010.
- Hall, M.B., *Color and meaning, practice and theory in renaissance painting*, Cambridge 1992.
- Hirschfelder, D., *Tronie und porträt in der niederländischen Malerei des 17. Jahrhunderts*, Berlijn 2008.
- Hoogstraten, S. van, *Inleyding tot de Hooge Schoole der Schilderkonst; anders de Zichtbare Werelt*, Rotterdam 1678.
- d'Hulst, R. A., N. de Poorter en M. Vandenvan, *Jacob Jordaens (1593-1678): catalogus*, Brussel 1993.
- Houbraken, A., *De groote schouburgh der Nederlantsche Konstschilders en schilderessen*, Amsterdam 1776.
- Hout, N. van, P. Huvenne en E. Tack, *Copyright Rubens: Rubens en de grafiek*, tent.cat. Amsterdam (Museum voor Schone Kunsten) 2004.
- Jaffé, M., 'Van Dyck's 'Venus and Adonis'', *The Burlington Magazine* 132 (1990) nr. 132 (Oktober), pp. 696 - 703.
- Klinge, M., *Adriaen Brouwer, David Teniers the Younger: a loan exhibition of paintings*, tent.cat. New York/Maastricht (Noortman & Brod Galleries) 1982.
- Kooijmans, L., *Liefde in opdracht: het hofleven van Willem Frederik van Nassau*, Amsterdam 1995.
- Lattin, A. de, *Evoluties van het Antwerpsche stadsbeeld: geschiedkundige kronijken Evoluties*, Antwerpen 1940 - 1955.
- Lootsma, H., 'Tracing Pose: Govert Flinck and the emergence of the van Dyckian Mode of Portraiture in Amsterdam', *Simiolus* 33 (2007/2008) nr. 4, pp. 221 - 236.
- Meij A.W.F.M. (red.), M. de Haan en D.L. Webb e.a., *Rubens, Jordaens, Van Dyck and their circle: Flemish master drawings from the Museum Boijmans van Beuningen*, tent.cat. Rotterdam (Museum Boijmans van Beuningen) 2001.
- Moltke, J.W. von, *Govaert Flinck (1615-1660)*, Amsterdam 1965.
- Orlers, J.J., *Beschrijvinge der Stadt Leyden*, Leiden 1641² (1614).
- Peacock, J., 'Looking at Van Dyck's Scipio in its Contexts', *Art History* 23 (2000) nr. 2 (Juni), pp. 262 - 289.
- Peeters, F., *Une visite à l'église Saint-Charles d'Anvers*, Antwerpen 1924.
- Peter-Raupp, H., *Die Ikonographie des Oranjezaal*, Hildesheim 1980.
- Ploeg, P. van der, C. Vermeeren en M. Enklaar e.a (red.), *Vorstelijk verzameld: de kunstcollectie van Frederik Hendrik en Amalia*, Den Haag 1997.
- Rosand, D. en M. Muraro, *Titian and the Venetian woodcut*, tent.cat. (the National Gallery of Art, the Dallas Museum of Fine Arts en the Detroit Institute of Arts) Washington 1976.
- Schwartz, L. (red.), *Jaarverslag 2010 Museum het Rembrandthuis*, Amsterdam 2011.
- Schatborn, P. en E. Ornstein-van Slooten, *Jan Lievens 1607-1674: prenten en tekeningen*,

tent.cat. Amsterdam (Museum Het Rembrandthuis) 1988.

Schatborn, P., 'Getekende landschappen van Pieter de With', in: J.E. Abrahamse, M. Carasso-Kok en E. Schmitz (red.), *De verbeelde wereld*, Bussum 2008, pp. 76 - 85.

Schneider, H. en R.E.O. Ekkart, *Jan Lievens: Sein Leben und seine Werke*, Amsterdam/Israël 1973² (1932).

Segal, S. en L.M. Helmus, *Jan Davidsz de Heem en zijn kring*, tent.cat. Utrecht (Centraal Museum) 1991.

Sumowski, W., 'Observations on Jan Lievens' landscape drawings', *Master Drawings* 18 (1980) nr. 4, pp. 370 – 373 en 430 – 439.

Sumowski, W., *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, Landau/Pfalz 1983 (deel 3).

Sumowski, W., *Drawings of the Rembrandt school*, New York 1979-1992.

Sutton, P., 'The Continnence of Scipio by Gerbrandt van den Eeckhout (1621– 1674)', *Bulletin of the Philadelphia Museum of Art* 78 (1982), pp. 3 - 19.

Vlieghe, H., *Flemish art and architecture 1585 – 1700*, Cambridge 1998.

Vlieghe, H., *David Teniers the younger (1610 – 1690): a biography*, Turnhout 2011.

Vos, A., *Burgers, broeders en bazen: Het maatschappelijk middenveld van 's-Hertogenbosch in de zeventiende en achttiende eeuw*, Hilversum 2007.

Vogelaar, C. (red.), M. Stroo en R.Koenig e.a., *Rembrandt & Lievens in Leiden: 'een jong en edel schildersduo'*, uitgave tent. Zwolle/Leiden (Stedelijk Museum De Lakenhal) 1991.

Vogelaar, C., G. J.M. Weber (red.) en B. Bakker e.a., *Rembrandts landschappen*, tent.cat. Leiden (Museum de Lakenhal) 2006.

Waal, H. van de, *Drie eeuwen vaderlandsche geschied-uitbeelding 1500-1800: een iconologische studie*, Den Haag 1952.

Weber, G.J.M., 'Jan Lievens's 'The Shield-Raising of Brinio' - a Second Oil Shetch', *The Hoogsteder Mercury* 13/14 (1991), pp. 451 – 455.

Wheelock Jr., A.K., S. J. Barnes en J.S. Held e.a., *Anthonie van Dyck*, Washington 1990.

Wheelock Jr., A.K., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008.

Wilmers, G., *Cornelis Schut (1597-1655): a Flemish painter of the High Baroque*, Antwerpen 1996.

Wood, J., 'Van Dyck's 'Cabinet de Titien': The Contents and Dispersal of his collection', *The Burlington Magazine* 132 (1990) nr. 1051 (oktober), pp. 680 - 695.

Zwaag, M. van der e.a. (red.), *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt*, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011.

Overige bronnen

Veen, J. van der, telefoongesprek, 12 juni 2012.

Gedicht *Poëzie*, J. van den Vondel, 1650
<http://www.dbnl.org/tekst/vond001dewe05_01/vond001dewe05_01_0002.php> (30 mei 2012).

Museum het Rembrandthuis,
<<http://rembrandthuis.nl/index.php?item=152&lang=nl>> (25 juni 2012).

Rembrandts boelinventaris 24/25 juli 1656,
http://stadsarchief.amsterdam.nl/presentaties/uitgelicht/rembrandt_prive/rembrandt_van_rijn/rembrandts_inboedel/pag2.nl.html (17 juni 2012)

Rijksbureau voor Kunsthistorische
Documentatie <<http://www.rkd.nl/rkddb>>
(20 juni 2012).

Lijst van Afbeeldingen

Afb. Titelpagina: Lucas Vosterman naar Anthonie van Dyck, *Portret van Jan Lievens*, c. 1632, gravure (deel van de *Iconografieserie*), National Gallery of Art, Washington.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 11, p. 11.

Hoofdstuk 1

Afb. 1: Jan Lievens en Jan Davidsz de Heem, *Vanitasstilleven*, c. 1627, olieverf op paneel, 91 x 120 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.
Foto: Het Rijksmuseum Amsterdam, <www.rijksmuseum.nl>.

Afb. 2: Adriaen Brouwer, *De Rokers*, c. 1636, olieverf op paneel, 46,4 x 36,8 cm, Metropolitan Museum of Art, New York.
Foto: Het Metropolitan Museum of Art, <<http://www.metmuseum.org>>.

Afb. 3 (cat. A.32): Jan Lievens, *Portret van Adriaen Brouwer*, c. 1635 – 1637, tekening met zwart krijt en inkt, 22,1 x 18,5 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 102, p. 241

Afb. 4 (cat. A.33): Jan Lievens, *Portret van Jan Davidsz de Heem*, c. 1635 – 1639, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, bewaarplaats niet teruggevonden.
Foto: H. Vlieghe, *Van Dyck 1599-1999: conjectures and refutations*, Turnhout 2001, fig. 11, p. 295.

Afb. 5 (cat. A.35): Jan Lievens, *Portret van Daniël Seghers*, c. 1635 – 1644, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 10, p. 63.

Afb. 6: Jan Lievens, *Portret van Jacques Gaultier*, c. 1632 – 1635, Ets, gravure en droge naald, 26,5 x 20,2 cm, staat 3 (van 5), Museum of Fine Arts, Boston.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 75, p. 207.

Afb. 7 (cat. A.36): Jan Lievens, *Portret van Hiëronymus de Bran*, c. 1640, tekening met zwart krijt, 22,7 x 17,0 cm, The British Museum, Londen.
Foto: The British Museum, <www.britishmuseum.org>.

Afb. 8 (cat. A.59): Paulus Pontius naar Jan Lievens, *Portret van Daniël Seghers*, c. 1635 - 1644, ets staat 2 (van 2), afmetingen niet teruggevonden, National Gallery of Art, Washington.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 12, p. 63.

Afb. 9 (cat. A.61): Paulus Pontius naar Jan Lievens, *Portret van Jan Davidsz de Heem*, c. 1635 – 1640, gravure, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 9, p. 62.

Afb. 10 (cat. A.60): Hans van de Wijngaerde naar Jan Lievens, *Portret van Lucas Vorsterman*, c. 1635 – 1639, ets, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Foto: H. Vlieghe, *Van Dyck 1599-1999: conjectures and refutations*, Turnhout 2001, fig. 14, p. 297.

Afb. 11 (cat. A.3): Jan Lievens, *De visitatie*, c. 1638 - 1640, olieverf op doek, 280 x 198 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 18, p. 13.

Afb. 12 (cat. A.10): Jan Lievens, *De grootmoedigheid van Scipio*, c. 1639, olieverf op paneel, 188 x 237 cm, Het stadhuis in Leiden.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 19, p. 13.

Afb.13 (cat. A.34): Jan Lievens, *Portret van Constantijn Huygens*, c. 1639, tekening met zwart krijt, pen en bruine inkt, 23,8 x 17,4 cm, The British Museum, Londen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 103, p. 243.

Afb 14. (cat. A.58): Jan Lievens, *Portret van Daniël Heinsius*, c. 1639 – 1640, ets staat 3 (van 4), 26,3 x 20,3 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 109, p. 211.

Afb. 15 (cat. A.11): Jan Lievens, *Portret van Petrus Egidius de Morillon*, c. 1637, kleur op paneel, 83,5 x 59 cm, Museum voor Schone Kunsten, Budapest.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1288, p. 1808.

Afb. 16 (cat. A.37): Jan Lievens, *Portret van Thomas Howard, graaf van Arundel*, c. 1643, tekening met zwart en rood krijt, 18 x 14 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 109, p. 249.

Hoofdstuk 2

Afb. 17 (cat. A.24): Jan Lievens, *Venus en Adonis bij maanlicht*, c. 1635 – 1640, olieverf op paneel, afmetingen niet teruggevonden, In bruikleen van een anonieme privé collectie, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam

Foto: L. Schwartz (red), *Jaarverslag 2010 Museum het Rembrandthuis*, Amsterdam 2011, p. 62.

AFB. 18: Jan Lievens, *Berglandschap met gebouw*, c. 1651, olieverf op paneel, 35 x 48 cm, Museum het Rembrandthuis.

Foto: Auteur. TEFAF Maastricht (17 maart 2012): Stand 343: Haboltd & CO, Parijs.

Afb. 19: Jan Lievens, *Job op de mestvaalt*, c. 1631, olieverf op doek, 171,5 x 148,6 cm, National Gallery of Canada, Ottawa.

Foto: C. Vogelaar (red), *Rembrandt & Lievens in Leiden: 'een jong en edel schildersduo'*,

uitgave tent. Zwolle/Leiden (Stedelijk Museum De Lakenhal) 1991, fig. 51, p. 102.

Afb. 20 (cat. A.7): Jan Lievens, *De bewening van Christus*, c. 1640, olieverf op paneel, 141 x 216 cm, Bayerisches Staatsgemäldesammlungen, Munich, Alte Pinakothek.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 40, pp. 157 - 159.

Afb. 21: Anthonie van Dyck, *De bewening van Christus*, c. 1636, olieverf op doek, 45,3 x 8,19 cm, Het Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 40, p. 156.

Afb. 22 (cat. A.6): *Modello van De bewening van Christus*, c. 1640, olieverf op paneel, 39 x 54 cm, Charles Roelofsz, Amsterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 40, pp. 157 - 159.

Afb. 23: Anthonie van Dyck, *de Pietà*, c. 1634, olieverf op doek, 225 x 303 cm, Het Museum voor schone kunsten, Antwerpen.

Foto: Het Museum voor schone kunsten, <www.kmska.be>.

Afb. 24: Andries Colijns de Nole, *Maria met Kind*, c. 1635 – 1638, materiaal en afmetingen niet teruggevonden, Sint-Carlos Borromeuskerk, Antwerpen.

Foto: M. Cateels, *De Beeldhouwers de Nole te Kamerijk, te Utrecht en te Antwerpen*, Brussel 1961, fig. 69, ongepagineerd.

Afb. 25: Cornelis Schut, *De Heilige familie met de heiligen Elisabeth, Johannes de Doper en Engelen*, c. 1635 – 1540, olieverf op doek,

afmetingen niet teruggevonden, Sint-Carlos Borromeuskerk, MariaKapel, Antwerpen.

Foto: G. Wilmers, *Cornelis Schut (1597-1655): a Flemish painter of the High Baroque*, Antwerpen 1999, cat. A27, p. 359. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 26: Peter Paul Rubens, *De Kruisafname*, c. 1612 – 1614, olieverf op paneel, 320 x 420,5 cm, De Kathedraal, Antwerpen.

Foto: Wikipedia, <[www.http://upload.wikimedia.org/](http://upload.wikimedia.org/)>.

Afb. 27: Jacob Jordaens, *De Visitatie*, c. 1641 - 1642, olieverf op doek, 287 x 189,5 cm, Musée des Beaux-Arts, Lyon.

Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 8260, <www.rkd.nl>.

Afb. 28 (cat. A.1): Jan Lievens, *Abraham en Izaäk offeren het lam*, c. 1636, materiaal niet teruggevonden, 33 x 39 cm, The Castle Howard, North Yorkshire.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1195, p. 1834. Alleen een zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 29 (cat. A.2): Jan Lievens, *Abraham en Izaäk offeren het lam*, c. 1637, olieverf op doek, 180 x 136 cm, Herzog Anton Ulrich Museum, Braunschweig.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1199, p. 1838.

Afb. 30 (cat. A.8): Jan Lievens, *Het offer van Izaäk*, c. 1640 – 1643, olieverf op doek, 234,4 x 174,3 cm, Collection Joseph en Lieve Guttmann, Verenigde Staten.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 41, p. 159.

Afb. 31: Rembrandt van Rijn, *Het offer van Izaäk*, c. 1635, olieverf op doek, 193,5 x 132,8 cm, Museum de Hermitage, St. Petersburg.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master*

Rediscovered, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 20, p. 18.

Afb. 32: Anthonie van Dyck, *De extase van Sint- Augustinus*, c. 1628, olieverf op doek, 389 x 22cm, Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Foto: Fine Art Prints,
<www.fineartprintsondemand.com/>.

Afb. 33: Titiaan, *Europa*, c. 1560 – 1562, olieverf op doek, 178 x 205 cm, Isabella Stewart Gardner Museum, Boston.

Foto: Isabella Stewart Gardner Museum:
<<http://www.gardnermuseum.org/>>.

Afb. 34: Anthonie van Dyck, *De grootmoedigheid van Scipio*, c. 1617 – 18, olieverf op doek, 183 x 232,5 cm, Christ Church Picture Gallery, Oxford.

Foto: S.J. Barn, *Van Dyck: a complete catalogue of the paintings*, New Haven 2004, fig. I 357, p. 135.

Afb. 35 (cat. A.55): Jan Lievens, *Maagd en kind met een peer*, c. 1635 – 1638, ets, gravure en droge naald, staat 4 (van 6), 26,9 x 20.2 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 76, p. 208.

Afb. 36 (cat. A.9): Jan Lievens, *De vondst van Erichthonius*, c. 1639, olieverf op doek, 170 x 152 cm, voormalig Kunstmuseum, Emden.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1202, p. 1784. Alleen een zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 37: Peter Paul Rubens, *De vondst van Erichthonius*, c. 1616, olieverf op doek, 218 x 317 cm, The Liechtenstein Museum, Vienna.

Foto: The Liechtenstein Museum,
<<http://www.liechtensteincollections.at/>>.

Afb. 38: Jacob Jordaens, *De vondst van Erichthonius*, c. 1617, olieverf op doek, 172 x 283 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Foto: Vlaamse Kunst collectie,
<<http://www.vlaamsekunstcollectie.be>>.

Afb. 39: Jacob Jordaens, *De vondst van Erichthonius*, c. 1639, olieverf op doek, 150 x 160 cm, Kunsthistorisches Museum, Wenen.

Foto R. A. d'Hulst, *Jacob Jordaens (1593-1678): catalogus*, Brussel 1993, deel 1/2, fig. 14b, p. 80. Alleen in zwart-wit foto beschikbaar.

Afb. 40 (cat. A.4): Jan Lievens, *Mozes vertrappt de Farao's kroon*, c. 1639, olieverf op doek, 114 x 175 cm, Palais des Beaux-Arts, Lille.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1201, p. 1784.

Afb. 41 (cat. A.5): Jan Lievens, *Jacob ontvangt Jozefs bebloede jas*, c.1639 – 1640, olieverf op doek, 55 x 73 cm, Collection Joseph en Lieve Guttmann, Verenigde Staten.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 46, p. 169.

Afb. 42: Joos van Craesbeeck, *Oud paar en de dood*, c. 1636, olieverf op doek/paneel, 27 x 25 cm, huidige bewaarplaats niet teruggevonden.

Foto: K. de Clippel, *Joos van Craesbeeck (1605/06 – ca.1660): een Brabants genreschilder (Pictura Nova IX)*, Turnhout 2006, cat. A100, p. 523. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 43 (cat. A.17): Jan Lievens, *Twistende kaartspelers en de dood*, c. 1638, olieverf op paneel, 60 x 79 cm, Privé collectie.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 35, p. 151.

Afb. 44 (cat. A.67): Jan Lievens, *Twistende kaartspelers en de Dood*, c. 1638, ets staat 2 (van 3), 20,4 x 26,8 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 36, p. 151.

Afb. 45 (cat. A.16): Jan Lievens, *Een hebzuchtig stel verrast door de dood*, c. 1638, olieverf op paneel, 67 x 85 cm, Privé collectie.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 35, p. 151.

Afb. 46: Jan Lievens, *Jongen die bellen blaast*, c. 1628, olieverf op paneel, afmetingen niet teruggevonden, kunsthandel Eduard Plietzsch, Berlijn.
Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 117645, <www.rkd.nl>.

Afb.47: Hans Holbein, *De dans voor de dood*, c. 1538, houtsnede, 6.5 x 4.8 cm, bewaarplaats niet teruggevonden.
Foto: Wikipedia, <www.wikipedia.org>.

Afb. 48: Jan Lievens, *Gezicht op Londen met de Westminster*, c. 1633 – 1635, tekening met pen en bruine inkt met grijs-bruine was, 21,8 x 37,3 cm, House of Lords, Londen.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 101, p. 239.

Afb. 49 (cat. A.19): Jan Lievens en figuren door David Teniers II, *Landschap met boeren*, c. 1638, olieverf op doek, 75 x 154 cm, The Kremer Collection, Washington.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum,

Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 37, p. 153.

Afb. 50 (cat. A.20): Jan Lievens en figuren van David Teniers II, *Rivierlandschap met visserman*, c. 1638, olieverf op paneel, afmetingen onbekend, Privé collectie.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, Fig. 1, p. 152.

Afb. 51: Adriaen Brouwer, *Duinlandschap bij maanlicht*, c. 1635-1637, olieverf op paneel, 25 x 34 cm, Staatliche Museum, Gemäldegalerie, Berlijn.
Foto: K. de Clippel, 'Rubens meets Brouwer: confrontations with Low-Life Genre Painting': in het Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek, Zwolle 2004, pp. 310.

Afb. 52: Peter Paul Rubens, *Landschap met maan en sterren*, c. 1637 - 1638, olieverf op paneel, 64 x 90 cm, Courtauld Institute Galleries Princess Gate Collection, Londen.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, Fig. 15, p. 15.

Afb. 53 (cat. A.26): Jan Lievens in samenwerking met Jan van der Hecke, *Landschap met bloemen*, c. 1642 - 1644, materiaal niet teruggevonden, 66 x 102 cm, Duke of Sutherland, Scotland.
Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1308, p. 1815. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 54 (cat. A.12): Jan Lievens in samenwerking met Jan van der Hecke, *Portret van een jongen met baret en mantel in een bloemenkrans*, c. 1642 – 1644, materiaal niet teruggevonden, 50 x 46 cm, Kunsthistorisch Museum, Wenen.
Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1285, p. 1807.

Afb.55: David Teniers II, *Familieconcert op een terras*, c. 1643 - 1644 olieverf op doek, 41,5 x 35 cm, Privé collectie, Engeland.

Foto: Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, <<http://www.dbnl.org>>. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 56: Peter Paul Rubens, *Venus en Adonis*, c. 1635 - 1640, olieverf op doek, 197.5 x 242.9 cm, The Metropolitan Museum of Art, New York.

Foto: The Metropolitan Museum of Art, nr. 37.162, <<http://www.metmuseum.org>>.

Afb. 57 (cat. A.22): Jan Lievens, *Avondlandschap*, begin 1640, olieverf op paneel, 28 x 48 cm, Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz, Berlijn.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 16, p. 15.

Afb. 58: Jan Lievens en figuren door David Teniers II, *Landschap met boeren (detail)*, c. 1638, olieverf op doek, 75 x 154 cm, The Kremer Collection, Washington.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 17, p. 51.

Afb. 59 (cat. A.15): Jan Lievens, *Het hoofd van een oude man*, c. 1640, olieverf op doek, 762 x 625 cm, New Orleans Museum of Art, New Orleans.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 38, p. 155.

Afb. 60: Jan Lievens, *Biddende monnik met capuchon*, c. 1629, olieverf op paneel, 96,5 x 86,5 cm, Privé collectie.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National

Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 9, p. 9. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 61 (cat. A.54): Jan Lievens, *Boslandschap met een vijver*, begin 1640, tekening met pen met bruine inkt over zwart krijt, 21,8 x 35,5 cm, Abrams Collection, Boston Massachusetts, in bruikleen van Frogg Art Museum, Harvard University.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 110, p. 250.

Afb. 62: Schelte à Bolswert naar Anthonie van Dyck, *Portret van Maarten Pepyn*, c. 1630 – 40, ets staat 1 (van 1), 22,4 x 15,5 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Foto: Museum Boijmans van Beuningen, <<http://collectie.boijmans.nl/en/work/>>.

Afb. 63 (cat. A.56): Jan Lievens, *Kaïn doodt Abel*, c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 1), 41,6 x 31,8 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 81, pp. 214 – 215.

Afb. 64: Christoffer Jegher naar Peter Paul Rubens, *Hercules verslaat woede en onenigheid*, c. 1633 – 1644, houtsnede staat 1 (van 2), 60,3 x 35,8 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 1, p. 214.

Afb. 65 (cat. A.63): Jan Lievens, *Buste van een man met baard*, c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 1), afmetingen niet teruggevonden, Museum Albertina, Vienna.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 13, p. 64.

Afb. 66: Giueseppe Ports Salviati naar Titaan, *Portret van Francesco Marcolini*, c. 1540, 11,3 x 8,8 cm, Columbia University Libraries, New York.

Foto: D. Rosand, *Titian and the Venetian woodcut*, Washington 1976, p. 271.

Afb. 67 (cat. A.64): Jan Lievens, *Een buste van een man van voren*, c. 1640 – 1644, clair-obscure houtsnede, staat 1 (van 1) met inkt, 17,3 x 13 cm, Museum of Fine Arts, Boston.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 84, p. 219.

Afb. 68: Jan Steen, *De tekenles*, c. 1662 – 1664, olieverf op doek, afmetingen niet teruggevonden, Privécollectie.
Foto: Museum het Mauritshuis, <www.mauritshuis.nl>

Afb. 69 (cat. A.68): Jan Lievens, *Landschap met een groep bomen*, c. 1640, houtsnede met was, staat 1 (van 1), 24 x 15 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 80, p. 212.

Hoofdstuk 3

Afb. 70: Jan Lievens, *De aanbidding van de koningen*, c. 1644, olieverf op doek, 97,2 cm x 81,2 cm, Agnes Etherington Art Centre, Kingston.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1205, p.1844.

Afb. 71: Peter Paul Rubens, *De aanbidding van der Wijzen*, c. 1624, olieverf op paneel, 447 x 336 cm, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen.

Foto: Het Museum voor schone kunsten, <www.kmska.be>.

Afb. 72: Rembrandt van Rijn, *De verzezen Christus verschijnt als hovenier aan Maria Magdalena*, na 1638, olieverf op paneel, 62 x 51 cm, Rijksdienst Beeldende Kunst, Den Haag.

Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 1912: <www.rkd.nl>.

Afb. 73: Jan Lievens, *Mars en Venus*, c. 1653, olieverf op doek, 146 x 136 cm, Stiftung Preussische Schlösser und Gärten, Berlijn – Braudenburg.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 50, p. 177.

Afb. 74: Jan Lievens, *Diana en de jacht*, c. 1653, olieverf op doek, 173 x 160 cm, Das Schlossmuseum, Oranienburg.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1209, p. 1848. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 75: Jan Lievens, *Triomf van vrede*, c. 1652, olieverf op doek, 220 x 204 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1207, p. 1846.

Afb. 76: Jan Lievens en Jan Andrea, *Een wiskundige in zijn studeervertrek*, c. 1665, olieverf op doek, 132 x 169 cm, Gemeenlandshuis van Rijnland, Leiden.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum,

Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 55, p. 187.

Afb. 77: Jan Lievens, *De allegorie op oorlog, Mars*, c. 1664, olieverf op doek, 340 x 215 cm, Eerste Kamer der Staten-Generaal, Den Haag. Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 4071: <www.rkd.nl>.

Afb. 78: Jacob van Campen met toevoegingen van Constantijn Huygens, *Definitieve lijst met onderwerpen voor de Oranjezaal*, c. 1647, Koninklijk Huisarchief, Den Haag. Foto: P. van der Ploeg, *Vorstelijk verzameld: de kunstcollectie van Frederik Hendrik en Amalia*, Den Haag 1997, p. 53.

Afb. 79: Constantijn Huygens, *Definitieve lijst met onderwerpen voor de Oranjezaal (detail)*, Koninklijk Huisarchief, Den Haag. Foto: P. van der Ploeg, *Vorstelijk verzameld: de kunstcollectie van Frederik Hendrik en Amalia*, Den Haag 1997, p. 53.

Afb. 80: Jacob van Campen, *Definitieve lijst met onderwerpen voor de Oranjezaal (detail)*, Koninklijk Huisarchief, Den Haag. Foto: P. van der Ploeg, *Vorstelijk verzameld: de kunstcollectie van Frederik Hendrik en Amalia*, Den Haag 1997, p. 53.

Afb. 81: Huis ten Bosch, Gezicht op de Oostwand met *de Triomf van Frederik Hendrik* van Jacob Jordaens, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, <<http://www.dbnl.org>>.

Afb. 82: Huis ten Bosch, Gezicht op de Oostwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: Digischool, <<http://www.digischool.nl>>.

Afb. 83: Huis ten Bosch, Gezicht op de Westwand met *de Vijf Muzen van Jan Lievens*, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: Artclon, <<http://www.artclon.com>>.

Afb. 84: Huis ten Bosch, Gezicht op de Westwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: Digischool, <<http://www.digischool.nl>>.

Afb. 85: Huis ten Bosch, Gezicht op de Noordwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: Digischool, <<http://www.digischool.nl>>.

Afb. 86: Huis ten Bosch, Gezicht op de Zuidwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: Digischool, <<http://www.digischool.nl>>.

Afb. 87: Huis ten Bosch, Gezicht op de Zuidwand, c. 1648 - 1651, olieverf op doek, Den Haag. Foto: <<http://www.artclon.com>>.

Afb. 88: Peter Paul Rubens, *Aankomst Maria de' Medici in Marseille*, c. 1622 - 1626, olieverf op doek, 394 x 295 cm, Musée du Louvre, Parijs. Foto: Wikipedia, <www.wikipedia.org>.

Afb. 89: Jan Lievens, *De vijf Muzen*, c. 1650, olieverf op doek, 319 x 240 cm, Oranjezaal Huis ten Bosch, Den Haag. Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 22, p. 20.

Afb. 90: Caesar van Everdingen, *Allegorie van de Geboorte van Frederik Hendrik*, c. 1650, olieverf op doek, 240 x 370 cm, Oranjezaal Huis ten Bosch, Den Haag. Foto: Artclon, <http://www.artclon.com>.

Afb. 91: Cesar Everdingen, *De vier Muzen*, c. 1650, olieverf op doek, 340 x 230 cm, Oranjezaal Huis ten Bosch, Den Haag. Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 23, p. 20.

Afb. 92: Jan Lievens, *Quintus Fabius Maximus en zijn zoon*, c. 1656, olieverf op doek, 203 x 175 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1211, p. 1850.

Afb. 93: Fredinand Bol, *Pyrrhus toont Fabritius zijn olifant*, c. 1656, olieverf op doek, 485 x 350, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: A. Blankert, *Selected writings on dutch painting: Rembrandt, Van Beke, Vermeer and others*, Zwolle 2004, fig. 40, p. 51.

Afb. 94: Govaert Flinck, *De onomkoopbaarheid van consul Marcus Curius Dentatus*, c. 1656, olieverf op doek, 485 x 377 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: A. Blankert, *Selected writings on dutch painting: Rembrandt, Van Beke, Vermeer and others*, Zwolle 2004, fig. 42, p. 53.

Afb. 95: Rembrandt van Rijn, *De samenzwering van Claudius Civilis*, c. 1661 – 1662, olieverf op doek, 196 x 311 cm, NationalMuseum, Stockholm.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 47, p. 63.

Afb. 96: Govert Flinck en Jürgen Ovens, *De samenzwering van Claudius Civilis in het Schakerbos*, c. 1659 – 1662, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 22, p. 57.

Afb. 97: Jan Lievens, *Brinio op het schild geheven*, c. 1661, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 23, p. 57.

Afb. 98: Jacob Jordaens, *De Nachtelijke aanval op een Romeins tentenkamp*, c. 1661 – 1662, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 26, p. 58.

Afb. 99: Jacob Jordaens, *De vrede tussen de Romeinen en de Batavieren*, c. 1661 – 1662, olieverf op doek, 5,5 x 5,5 cm, Paleis op de Dam, Amsterdam.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 27, p. 58.

Afb. 100: Fredinand Bol, *Claudius Civilis neemt voor de slag bij Xanten afscheid*, c. 1659, pen en penseel in bruin, bruin en grijs gewassen, zwart en rood krijt, 43,7 x 61,9 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 45, p. 63.

Afb. 101: Govert Flinck, *Brinio op het schild geheven*, c. 1659 – 1666, pen en penseel in grijs en bruin over grafiet, 16,3 x 26,2 cm, bewaarplaats niet teruggevonden.

Foto: M. van der Zwaag, *Opstand als opdracht: Flinck, Ovens, Lievens, Jordaens, De Groot, Bol en Rembrandt, tent.cat. Amsterdam (Koninklijk Paleis Amsterdam) 2011*, fig. 32, p. 60.

Afb. 102: Jan Lievens, *Brinio op het schild geheven*, c. 1650 – 1661, olieverf op papier, 60,5 x 59 cm, Amsterdam Museum, Amsterdam.

Foto: Amsterdam Museum, nv.nr. SA 790, <<http://ahm.adlibsoft.com>>.

Afb. 103: Rembrandt van Rijn, *De drie kruizen*, c. 1653, drogenaald en burijn staat 1 (van 5), 38,5 x 45,0 cm, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam.

Foto: Museum het Rembrandthuis, <<http://rembrandthuis.nl/>>.

AFB. 104: Jan Lievens, *Portret van Adriaen Trip*, c. 1644, olieverf op doek, 107,5 x 83,5 cm, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam, in bruikleen van een privé collectie.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 44, p. 165.

AFB. 105: Jan Lievens, *Portret van AnnaMaria van Schurman*, c. 1649, olieverf op doek, 87 x 68,6 cm, The National Gallery, Londen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 45, p. 167.

AFB. 106: Jan Lievens, *Portret van Sir Robert Kerr, graaf van Ancram*, c. 1654, olieverf op doek, 62,2 x 51,4 cm, Privé collectie, in bruikleen door The Scottish National Portrait Gallery, Edingburgh.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 51, p. 179.

AFB. 107: Anthony van Dyck, *Portret van Sir Thomas Wharton*, c. 1639, olieverf op doek, 217 x 128,5 cm, The Hermitage Museum, St. Petersburg.

FOTO: N. Babina en M. Dedinkin (red)., *Rubens, Van Dyck & Jordaens: Vlaamse schilders uit de Hermitage*, tent.cat. Amsterdam (Hermitage) 2011, cat.27, p.81.

AFB. 108: Rembrandt, *Portret van Jacob Trip*, c. 1661, olieverf op doek, 130.5 x 97 cm, The National Gallery, Londen.

Foto: The National Gallery, Londen, <<http://www.nationalgallery.org.uk>>.

Afb. 109: Jan Lievens, *Portret van Jan Vos*, c. 1660, tekening met zwart krijt, 32,5 x 25,6 cm, Städel Museum, Frankfurt.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 118, p. 238.

AFB. 110: Jan Lievens, *Zelfportret*, c. 1650, olieverf opdoek, 96,2 x 77 cm, The National Gallery, Londen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 48, p. 173.

AFB. 111: Anthony van Dyck, *Zelfportret*, c. 1625, olieverf op doek, 119.7 x 87.9 cm, The Metropolitan Museum, New York.

Foto: The Metropolitan Museum, <www.metmuseum.org>.

AFB. 112: Jan Lievens, *Portret van Andries de Graaff*, c. 1657, tekening met zwart krijt en witte accenten, 42,1 x 31,3 cm, Het Teylers Museum, Haarlem.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 117, p. 257.

AFB. 113: Jan Lievens, *Portret van René Descartes*, c. 1644 – 1649, tekening met zwart krijt, 24,1 x 20,6 cm, Museum voor Stad en Lande, Groningen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 112, p. 252.

AFB. 114: Jan Lievens, *Portret van Johannes Wtenbogaert*, c. 1650, tekening met zwart krijt en pen met bruine inkt, 32,5 x 26,6 cm, Amsterdam Museum, Amsterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National

Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 114, p. 254.

AFB. 115: Jan Lievens, *Portret van Joost van den Vondel*, c. 1644 – 1650, ets en gravure staat 5 (van 7), 32,2 x 24,6 cm, Frits Lugt collectie, Instituut Néerlandais, Parijs.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 85, p. 221.

AFB. 116: Jan Lievens, *Landschap met weg en kerktoren*, c. 1645, 35,5 x 47 cm, Stichting P.U.N. de Boer, Amsterdam.
Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1309, p. 1948.

AFB. 117: Jan Lievens, *Boslandschap met Hagar en de Engel*, c. 1645, olieverf op doek, 89 x 70 cm, Musée des Beaux-Arts, Rouen.
Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1310, p. 1949.

AFB. 118: Jan Lievens, *Boomlandschap met bedelaars en wandelaars*, c. 1650, olieverf op doek, 51,5 x 70,5 cm, The National Gallery of Scotland, Edinburgh.
Foto: W. Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1311, p. 1950.

AFB. 119: Jan Lievens, *Duinlandschap met drie bomen*, c. 1645 - 1650, olieverf op paneel, 26,1 x 39,9 cm, Frits Lugt collectie, Instituut Néerlandais, Parijs.
Foto: C. Vogelaar en G.J.M. Weber, *Rembrandts landschappen*, tent.cat Leiden (Museum de Lakenhal) 2006, fig. 14, p. 32.

AFB. 120: Rembrandt van Rijn, *De drie bomen*, c. 1643, Ets, droge naald en burijn enige staat, afmetingen onbekend, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam.
Foto: Museum het Rembrandthuis, <www.Rembrandthuis.nl>.

AFB. 121: Jan Lievens, *Ruïne van kasteel Brederode*, c. 1645 – 1655, tekening met pen en bruine inkt en bruine was, 29,2 x 38,3 cm, Peck Collection, Boston.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 123, p. 263.

AFB. 122: Jan Lievens, *Oude boomstam voor een bos*, c. 1655 – 1665, tekening met pen en bruine inkt, 35 x 22,2 cm, The British Museum, Londen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 135, p. 275.

AFB. 123: Jacob Isaacksz. van Ruisdael, *Dubbele watermolen*, c. 1638 – 1682, tekening met zwart krijt en penseel in grijs, 14,8 x 19x 4 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.
Foto: Het Rijksmuseum te Amsterdam, <<http://www.rijksmuseum.nl>>.

AFB. 124: Jan Lievens, *Roomshuis in het Haagse bos*, c. 1654 – 1658, tekening met pen bruine inkt, 22,4 x 36,8 cm, Frits Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 122, p. 262.

Afb. 125: Jan Lievens, *Dichtbebost landschap met een vijver*, c. 1660, tekening met pen met bruine inkt, 22,9 x 37,4 cm, Katrine Ames, New York.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 138, p. 278.

Afb. 126: Peter Paul Rubens, *Entree van het bos*, c. 1635 - 1638, tekening met geolied houtskool en krijt, 38,3 x 49,9 cm, Ashmolean Museum, Oxford.

Foto: C. Brown, *Rubens's landscapes*, Londen 1996, fig. 88, p. 91.

Afb. 127: Rembrandt van Rijn, *Eerste Oosterse hoofd*, c. 1635, ets, 15,1 x 12,6 cm, Het Rijksmuseum Amsterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 1, p. 199.

Afb. 128: Jan Lievens, *Een oude man van voren*, c. 1630 – 1631, ets, staat 1 (van 3), 16,4 x 14,4 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 70, p. 199.

Afb. 129 (cat. 65): Jan Lievens, *Een zittende geestelijke*, c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 2), 17 x 13,6 cm, Fris Lugt collectie, Insitut Néerlandais, Parijs.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 83, p. 218.

Afb. 130: Fredinand Bol, *Lezende apostel*, c. 1636 – 1639, tekening met roodkrijt, pen in bruin en penseel in zwart en grijs, 36,2 x 26,2 cm, Schlossmuseum Weimar, Thüringen.

Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 193121, <www.rkd.nl>.

Afb. 131: Ferdinand Bol, *Offer van Izaäk*, c. 1646, olieverf op doek, 272, x 215 cm, Musei Nazionali, Lucca.

Foto: Musei Nazionali, nr. 1885.24, <www.luccamuseinazionali.it>.

Afb. 132: Pieter Lastman, *Het offer van Izaäk*, c. 1616, olieverf op paneel, 36x42 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Foto: Bridgemanart, <<http://www.bridgemanart.com>>.

Afb. 133: Jan Andrea Lievens, *Portret van Engel de Ruyter*, c. 1668, olieverf op doek, 147 x 123 cm, Het Rijksmuseum, Amsterdam.

Foto: Het Rijksmuseum, nr. SK-A-1660, <www.rijksmuseum.nl/collectie>.

Afb. 134: Onbekende kunstenaar, *Prins William van Oranje en zijn leraar Cats*, z.jr., olieverf op doek, 77 x 60 cm, Privé collectie. Foto: J.W. von Moltke, *Govaert Flinck (1615-1660)*, Amsterdam 1965, fig. 51, p. 236. Alleen in zwart/wit foto beschikbaar.

Afb. 135: Jan Lievens, *Prins Charles Louis met zijn tutor*, c. 1631, olieverf op doek, 103,5 x 96,5 cm, The J. Paul Getty Museum, Los Angeles.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 29, p. 138.

Afb. 136: Govert Flinck, *Portret van Margaretha Tulp*, c. 1655, olieverf op doek, 138 x 104 cm, Staatliche Museen, Gemäldegalerie Alte Meister, Kassel. Foto: Wikipedia, <www.wikipedia.org>.

Afb. 137: Van den Eeckhout, *Portret van een hoge functionaris bij de Oost-Indische Compagnie*, c. 1669, Musée de Grenoble, Grenoble.

Foto: Wikipedia, <www.wikipedia.org>.

Afb. 138: Jan van Mieris, *Portret van Willem Backer*, c. 1682, olieverf op doek, afmetingen niet teruggevonden, Amsterdam Museum, Amsterdam.

Foto: Het Amsterdam Museum, www. <<http://ahm.adlibsoft.com/ahmonline>>.

Afb. 139: Nicolaes Maes, *Portret van Cornelis Munter*, c. 1679, olieverf op doek, 56 x 47,5 cm, Amsterdam Museum.

Foto: Het Amsterdam Museum,
<<http://ahm.adlibsoft.com/ahmonline>>.

Afb. 140: Abraham Rutgers, *Parklandschap met figuren op bankje aan de waterkant*, tekening met zwart krijt, penseel met bruine inkt, 18,8 x 17,0 cm, Schlossmuseum Weimar, Thüringen.

Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 191696, <www.rkd.nl>.

Afb. 141: Pieter de With, *Geïdealiseerd landschap met fluit spelende schapeherders*, z.jr., pen met bruine en zwarte inkt, 87 x 207 cm, Het Rijksprentenkabinet, Amsterdam.
Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979-1992, deel 10, p. 5423.

Afb. 142: Jacob Koninck, *Boslandschap*, c. 1665, pen en bruine inkt op behandeld papier, 23,0 x 36,6 cm, Custodia Foundation, Parijs.
Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979-1992 (deel 6), p. 2887.

Afb. 143: Jan Lievens, *Dicht beboste landschap met hert*, c. 1660, tekening met pen en bruine inkt, 27,5 x 40, 5 cm, The National Gallery of Art, Washington.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 139, p. 279.

Afb. 144: Johannes Leupenius, *Kasteel Nijenrode aan de Vecht in de zomer*, c. 1665, pen met bruine inkt over een schets van zwart krijt, 16,9 x 28,1 cm, Het Rijksprentenkabinet, Amsterdam.
Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), p. 3469.

Afb. 145: Jan Andrea Lievens, *De heilige familie in een landschap*, z.jr., tekening met pen en penseel in bruine en witte kalk, afmetingen niet teruggevonden, The British Museum, Londen.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master*

Rediscovered, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 11, p. 76.

De overige werken uit Lievens' Antwerpse oeuvre-catalogus

A.13: Jan Lievens, *Een man van opzij*, c. 1635, materiaal niet teruggevonden, 53 x 40 cm, Museum der Bildenden Künste, Leipzig.
Foto: Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr.1279, p. 1806.

A.14: Jan Lievens *Man met baard van opzij*, c. 1635, materiaal niet teruggevonden, 62 x 51 cm, The State Hermitage Museum, St. Petersburg.
Foto: Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1278, p. 1805.

A.18: Jan Lievens, *Landschap met bomen en boeren bij een meer*, c. 1635, materiaal niet teruggevonden, 38.5 x 41 cm, Museum der Bildende Künste, Leipzig.
Foto: Sumowski, *Gemälde der Rembrandt-Schüler*, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1301, p. 1812.

A.21: Jan Lievens, *Heuvellandschap met drie wilgen en twee rustende figuren*, begin van 1640, olieverf op paneel, 26,1 x 39,9 cm, Frits Lugt collectie, Instituut Néerlandais, Parijs.
Foto: Wheelock Jr., Dickey en Gifford e.a. 2008 (zie afb. 3), cat. 42, p. 161.

A. 22: Jan Lievens, *Boslandschap met rivier en slapende reiziger*, c. 1640, olieverf op paneel, 46 x 66,7 cm, Private collection, Milwaukee.
Foto: Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, nr. 3430, <www.rkd.nl>.

A.25: Jan Lievens, *Landschap met Tobias en de Engel*, c. 1644, olieverf op doek, 56,9 x 88,5 cm, The National Gallery, Londen.

Foto: Sumowski, Gemälde der Rembrandt-Schüler, 1983 Landau/Pfalz (deel 3), nr. 1307, p. 1814.

A.27: Jan Lievens, *Riviergod met een adelaar*, c. 1638 – 1643, tekening met pen en bruine inkt met zwart krijt, 14,6 x 20 cm, National Gallery of Art, Washington.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 104, p. 244.

A.28: Jan Lievens, *Zittende riviergod*, c. 1638 – 1643, tekening met pen en bruine inkt, 19,2 x 28,5 cm, Privé collectie.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 105, p. 245.

A.29: Jan Lievens, *Portret van een man*, c. 1635 – 1643, tekening met pen en bruine inkt, afmetingen niet teruggevonden, Frits Lugt collectie, Institut Néerlandais, Parijs.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig.12, p. 77.

A.30: Jan Lievens, *Studie van het hoofd van een oude man met baard*, c. 1635 – 1643, tekening met roodbruin, zwart en witte olie, inkt en was op geel papier, afmetingen niet teruggevonden, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig.13, p. 77.

A.31: Jan Lievens, *Slapende man met snor en sik*, c. 1640 – 1643, tekening met zwart krijt en

bruine was, 23,6 x 19,1 cm Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 108, p. 248.

A.38: Jan Lievens, *Heilige Mark de Evangelist*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, afmetingen niet teruggevonden, Museum Albertina, Vienna.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 14, p. 78.

A.39: Jan Lievens, *Oude man met een doodshoofd en staf*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,2 x 16,7 cm, Het Rijksprentenkabinet, Amsterdam.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1595, p. 3559.

A.45: Jan Lievens, *Portret van een man met schedelkap van voren*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,4 x 19,5 cm, Pierpont Morgan Library, New York.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1597, p. 3563.

A.41: Jan Lievens, *Man met baard van voren*, c. 1635 – 1643, tekening met pen en bruine inkt, 22,2 x 16,3 cm, Musée Bonnat, Bayonne.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1640^x, pp. 3656 - 3657.

A.42: Jan Lievens, *Portret van een vrouw van opzij*, c. 1635 – 1643, tekening met pen en bruine inkt met lichtbruine was, 21,1 x 14,6 cm, Privé collectie.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1641^x, p. 3659.

A.43: Jan Lievens, *Portret van een man staand*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,0 x 16,0 cm, Museum Kunstpalast, Düsseldorf.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1645^x, p. 3669.

A.44: Jan Lievens, *Een jonge man staat kijkend naar links*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,1 x 16,9 cm Museum Kunstpalast, Düsseldorf.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1647^x, p. 3673

A.45: Jan Lievens, *een man met schedelkap kijkend naar rechts*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,4 x 18,5 cm, Staatliche Kunstsammlungen, Kupferstich-kabinet, Dresden.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1648^x, p. 3675.

A.46: Jan Lievens, *Man staand met wandelstok kijkend naar links*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 34,0 x 18,3 cm, Privé collectie.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1649^x, p. 3677.

A.47: Jan Lievens, *Man zittend met zijn handen op een wandelstok*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 24,4 x 18,0 cm, Het Teylers Museum, Haarlem.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1650^x, p. 3679.

A.48: Jan Lievens, *Portret van een zittende man kijkend naar links*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,5 x 18,5 cm, Wessenberg-Galerie, Constance.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1653^x, p. 3684.

A.49: Jan Lievens, *Portret van een man van rechts*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 23,5 x 17,2 cm, Museum Kunstpalast, Düsseldorf.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1656^x, p. 3690.

A.50: Jan Lievens, *Man met baard kijkend naar rechts*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 19,7 x 14,7 cm, The National Gallery of Scotland, Edinburgh.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1658^x, p. 3694.

A.51: Jan Lievens, *Oude man met baard*, c. 1635 – 1643, tekening met zwart krijt, 14,6 x 14,4 cm, Musée du Louvre, Parijs.

Foto: W. Sumowski, *Drawings of het Rembrandt school*, New York 1979 (deel 7), nr. 1659^x, p. 3697.

A.52: Jan Lievens, *Geleerde zittend in zijn atelier*, c. 1640- 1643, tekening met zwart krijt en wit, 25,5 x 19,2 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 107, p. 247.

A.53: Jan Lievens, *Een schildersatelier*, c. 1638 – 1643, tekening met pen en bruine inkt met bruine was over zwart krijt, 38,5 x 29,5 cm, Privé collectie.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 106, p.246.

A.54: Jan Lievens, *Boslandschap met een vijver*, begin 1640, tekening met pen met bruine inkt over zwart krijt, 21,8 x 35,5 cm, Abrams Collection, Boston Massachusetts, in bruikleen van Frogg Art Museum, Harvard University.

Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum,

Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 110, p. 250.

A.55: Jan Lievens, *Maagd en kind met een peer*, c. 1635 – 1638, ets, gravure en droge naald, staat 4 (van 6), 26,9 x 20.2 cm, Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 76, p. 208.

A.57: Jan Lievens, *Heilige Marcus*, c. 1635 – 1644, ets, staat 1 (van 1), afmetingen niet teruggevonden, Het Rijksmuseum, Amsterdam.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 82, p. 216.

A.61: Paulus Pontius naar Jan Lievens, *Portret van Jan Davidsz de Heem*, c. 1635 – 1639, ets, afmetingen niet teruggevonden, bewaarplaats niet teruggevonden.
Foto: S.S. Dickey, 'Van Dyck in Holland: The Iconography and its Impact on Rembrandt and Jan Lievens' in: H. Vlieghe, *Van Dyck 1599-1999: conjectures and refutations*, Turnhout 2001, fig. 12, p. 295.

A. 62: Jan Lievens, *Buste van een monnik met capuchon*, c. 1635 – 1638, ets staat 1 (van 1), 32 x 24,7 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 77, p.209.

A.63: Jan Lievens, *Buste van een man met baard*, c. 1640 – 1644, Houtsnede, staat 1 (van 1), afmetingen niet teruggevonden, Museum Albertina, Vienna.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master*

Rediscovered, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, fig. 13, p. 64.

A.66: Jan Lievens, *Man met baret van opzij*, c. 1640 – 1644, houtsnede, staat 1 (van 1), 16,7 x 12,8 cm, Museum of Fine Arts, Boston.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 82, p. 217.

A.67: Jan Lievens, *Twistende kaartspelers en de Dood*, c. 1638, ets staat 2 van 3, 20,4 x 26,8 cm, Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett.
Foto: A.K. Wheelock Jr., S.S. Dickey en E.M. Gifford e.a., *Jan Lievens: A Dutch Master Rediscovered*, tent.cat. New Haven (National Gallery of Art, Het Milwaukee Art Museum, Museum Het Rembrandthuis) 2008, cat. 78, p.210